אספרה שמך לאחי

י"ג מר-חשון תשפ"ז

פנינים בפרשת השבוע

לך לך

וכוש ילד את נמרד

לְפָנֵי[1] שֶׁנּוֹלַד אַבְרָהָם אָבִינוּ, הִמְלִיכוּ אֲנָשִׁים אֶת נִמְרוֹד בְּנוֹ שֶׁל כּוּשׁ, נִמְרוֹד הָיָה עֶבֶד בֶּן עֶבֶד, אָבִיו כּוּשׁ הָיָה בְּנוֹ שֶׁל חָם בֶּן נֹחַ, וְכָל בְּנֵי חָם עֲבָדִים הֵם, נִמְרוֹד הָיָה כּוֹפֵר בֶּאֱמוּנַת ה' יִתְבָּרַךְ וְהָיָה מִתְגָּאֶה שֶׁהוּא אֱלֹהַּ, וְאַנְשֵׁי זְמַנּוֹ הַקְּדָמוֹנִים הָיוּ עוֹבְדִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לוֹ, וַתְּהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בָּבֶל וְאֶרֶךְ וְאַכַּד וְכַלְנֶה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר, נִמְרוֹד הַזֶּה הָיָה חָכָם בְּחָכְמַת הַכּוֹכָבִים, וְרָאָה שֶׁיִּוָּלֵד אָדָם אֶחָד בְּיָמָיו שֶׁיַּעֲמֹד כְּנֶגְדּוֹ לְהַכְחִישׁוֹ מֵאֱמוּנָתוֹ וּלְנַצְּחוֹ, וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְּדוֹלָה, וּמֵרֹב פַּחְדּוֹ אָסַף אֶת שָׂרָיו וַעֲבָדָיו וּבִקֵּשׁ מֵהֶם עֵצָה מָה לַעֲשׂוֹת בַּוָּלָד שֶׁעָתִיד לְהִוָּלֵד, יָעֲצוּ לוֹ עֲבָדָיו לַהֲרֹג וְלִשְׁחֹט כָּל זָכָר שֶׁיִּוָּלֵד, אֲבָל רַק זְכָרִים בִּלְבַד, וְאִם יִוָּלֵד בַּת יִתְּנוּ לָהּ לְחַיּוֹת, וְלֹא זוֹ בִּלְבַד אֶלָּא הָאִמָּא תְּקַבֵּל מַתָּנוֹת וַיְלַבְּשׁוּהָ בִּגְדֵי מַלְכוּת וְיִקְרְאוּ בְּפָנֶיהָ; כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִשָּׁה אֲשֶׁר תֵּלֵד בַּת! כְּשֶׁשָּׁמַע אֶת עֲצָתָם שָׂמַח שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְכֵן עָשָׂה, וֶהֱרְגוּ אָז יוֹתֵר מִשִּׁבְעִים אֶלֶף זְכָרִים. וְכִרְאוֹת מַלְאֲכֵי מַעְלָה הֲרִיגַת אֵלּוּ הַיְלָדִים, אָמְרוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא; רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הֲלֹא רָאִיתָ מָה שֶׁעָשָׂה הָרָשָׁע הַזֶּה הַכּוֹפֵר נִמְרוֹד בֶּן כְּנַעַן אֲשֶׁר הָרַג כַּמָּה אֲלָפִים יְלָדִים, וְשָׁפַךְ דָּמָם עַל לֹא חָמָס בְּכַפָּם, אָמַר לָהֶם; מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים, יָדַעְתִּי וְרָאִיתִי כִּי לֹא אָנוּם וְלֹא אִשָּׁן וְרוֹאֶה אֲנִי וְיוֹדֵעַ הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת, אֲבָל אַתֶּם תִּרְאוּ מָה שֶׁאֶעֱשֶׂה לָרָשָׁע, הַכּוֹפֵר הַזֶּה, כִּי אָשִׂים יָדִי עָלָיו לְיַסְּרוֹ.

אמתלאי בת כרנבו

בַּזְּמַן הַהוּא הָיְתָה אִשָּׁה, וּשְׁמָהּ; אַמַתְלָאי בַּת כַּרְנֵבוֹ[2] אִמּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, הִיא הָיְתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל תֶּרַח שֶׁהָיָה אֶחָד מִשָּׂרֵי נִמְרוֹד, וְהָיָה מַאֲמִין בְּנִמְרוֹד, וְהָיָה אוֹמֵר: אֵין רָאוּי לַעֲבֹר מִצְוַת אֱלֹהֵינוּ נִמְרוֹד, וְאִשְׁתּוֹ אַמַתְלָאי מֵרֹב פָּחֳדָה שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה בַּעֲלָהּ מִצְוַת נִמְרוֹד לַהֲרֹג אֶת הַזְּכָרִים הַנּוֹלָדִים, יָצְאָה מִן הָעִיר אֶל הַמִּדְבָּר קָרוֹב לְנָהָר אֶחָד וּמָצְאָה מְעָרָה גְּדוֹלָה וְיָלְדָה שָׁם, כְּשֶׁנּוֹלַד בְּנָהּ הָאֵירָה הַמְּעָרָה כֻּלָּהּ כַּשֶּׁמֶשׁ, מְאוֹר פְּנֵי הַיֶּלֶד, וְשָׂמְחָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, הוּא הָיָה אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, הִתְחִילָה לְדַבֵּר עִם בְּנָהּ, וְאָמְרָה; אוֹי לִי שֶׁיָּלַדְתִּי אוֹתְךָ בִּזְמַן כָּזֶה, יוֹתֵר טוֹב שֶׁתָּמוּת בַּמְּעָרָה הַזֹּאת, וְאַל אֶרְאֶה אֵיךְ שֶׁשּׁוֹחֲטִים אוֹתְךָ! וְלָקְחָה מַלְבּוּשׁ אֶחָד שֶׁעָלֶיהָ וְהִלְבִּישָׁה אוֹתוֹ, וַעֲזָבַתּוּ בַּמְּעָרָה וְאָמְרָה יְהִי אֱלֹקֶךָ עִמְּךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ, וְהָלְכָה לְדַרְכָּהּ.

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו

בֵּינְתַיִם תָּקְפוּ הָרָעָב לְאַבְרָהָם, וְלֹא הָיְתָה לוֹ מֵינֶקֶת שֶׁתָּנִיק אוֹתוֹ, הִתְחִיל לִבְכּוֹת, וְשָׁמַע הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת בְּכִיָּתוֹ, וְשָׁלַח מַלְאַךְ גַּבְרִיאֵל לִתֵּן לוֹ חָלָב, וְהָיָה מוֹצִיא לוֹ חָלָב מֵאֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית. כְּשֶׁנִּהְיָה אַבְרָהָם בֶּן עֲשָׂרָה יָמִים הִתְחִיל לָלֶכֶת וְיָצָא מֵהַמְּעָרָה עַל שְׂפַת הַנָּהָר, [3]הִתְחִיל לְשׁוֹטֵט בְּדַעְתּוֹ וְחָשַׁב בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְהָיָה תָּמֵהַּ, מִי מַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם? כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁהַגַּלְגַּל הַיּוֹמִי הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְכָל מַעֲרֶכֶת הַשָּׁמַיִם יְסַבֵּב אֶת עַצְמוֹ לְבַד. וְלֹא הָיָה לוֹ מְלַמֵּד, וְלֹא מוֹדִיעַ דָּבָר, וְלִבּוֹ מְשׁוֹטֵט לְהָבִין, כְּשֶׁשָּׁקְעָה הַשֶּׁמֶשׁ וְיָצְאוּ הַכּוֹכָבִים, אָמַר אִלּוּ הֵם הָאֱלֹהִים, אַחַר כָּךְ כְּשֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר וְלֹא רָאָה הַכּוֹכָבִים אָמַר: לֹא אֶעֱבֹד אֵלּוּ, כִּי אֵינָם אֱלֹהִים. אַחַר כָּךְ כְּשֶׁרָאָה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ אָמַר; זֶה אֵ-לִי וַאֲנַוֵּהוּ, וּכְשֶׁשָּׁקְעָה אָמַר אֵין זֶה אֱלֹהַּ, רָאָה הַיָּרֵחַ, אָמַר; זֶה אֵלִי וְאֶעֱבֹד אוֹתוֹ! כְּשֶׁהֶחֱשִׁיךְ הַיָּרֵחַ, אָמַר אֵין זֶה אֱלֹהַּ! תּוֹךְ כְּדֵי כָּךְ בָּא אֵלָיו הַמַּלְאָךְ גַּבְרִיאֵל וְאָמַר לוֹ; שָׁלוֹם עָלֶיךָ אַבְרָהָם! אָמַר לוֹ; עָלֶיךָ שָׁלוֹם! מִי אַתָּה? אָמַר לוֹ; אֲנִי גַּבְרִיאֵל הַמַּלְאָךְ שָׁלִיחַ מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא בּוֹרֵא הָעוֹלָם, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁשָּׁמַע כֵּן, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוּא בּוֹרֵא וּמַנְהִיג הָעוֹלָם, הָלַךְ אַבְרָהָם לַמַּעְיָן, וְרָחַץ פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו לִכְבוֹד ה', וְהִתְפַּלֵּל שָׁם לָאֵ-ל בִּכְרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוָיָה.

החשבח אשה עלה

אַמַתְלָאי אִמּוֹ, זָכְרָה שֶׁהִשְׁאִירָה אֶת בְּנָהּ בַּמְּעָרָה הָלְכָה לְחַפְּשׂוֹ וְלֹא מְצָאתוֹ, בָּכְתָה בְּכִיָּה גְּדוֹלָה, וְהִרְבְּתָה לִבְכּוֹת וְאָמְרָה; שֶׁמָּא אֲכָלוּהוּ דְּבִים וַאֲרָיוֹת, תּוֹךְ כְּדֵי כָּךְ מָצְאָה אוֹתוֹ עַל שְׂפַת הַנָּהָר וְלֹא הִכִּירָה אוֹתוֹ מֵרֹב שֶׁגָּדַל מְאוֹד בְּקוֹמָה אָמְרָה לוֹ: שָׁלוֹם עָלֶיךָ, וְסִפְּרָה לוֹ אֶת מָה שֶׁעָבַר עָלֶיהָ מִפְּנֵי גְּזֵרַת נִמְרוֹד בֶּן כְּנַעַן, שֶׁאַל אוֹתָהּ אַבְרָהָם: בְּגִיל כַּמָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּנֵךְ? אָמְרָה לוֹ: כְּעֶשְׂרִים יוֹם, אָמַר לָהּ:

1. שבט מוסר פרק נ"ב
2. אמיה דאברהם אמתלאי בת כרנבו אמיה דהמן אמתלאי בת עורבתי וסימניך טמא טמא טהור טהור (ב"ב צא.)
3. רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק א ג

וְכִי יֵשׁ בָּעוֹלָם אִשָּׁה שֶׁתַּעֲזֹב אֶת בִּנָּהּ קָטָן בַּמִּדְבָּר לְבַדּוֹ, וְתָבֹא לְחַפֵּשׂ אוֹתוֹ אַחַר עֶשְׂרִים יוֹם? אָמְרָה; אוּלַי יְחָנֵּן הָא-ל, אָמַר לָהּ; אִמָּא - אֲנִי בִּנְךָ אַבְרָהָם. אָמְרָה לוֹ: בְּנִי גָּדַלְתָּ מְאוֹד, אֵיךְ זֶה שֶׁתּוֹךְ עֶשְׂרִים יוֹם גָּדַלְתָּ כָּל כָּךְ וְהָלַכְתָּ עַל רַגְלֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בְּפִיךָ, אָמַר לָהּ: וְכִי אַתְּ לֹא יוֹדַעַת שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם אֵ-ל גָּדוֹל וְנוֹרָא חַי וְקַיָּם, רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה, וְהוּא יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם וּמָלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. אָמְרָה לוֹ: בְּנִי וְכִי יֵשׁ אֵל אַחֵר מִבַּלְעֲדֵי נִמְרוֹד? אָמַר לָהּ כֵּן אִמִּי הָאֱ-לֹהִים הָאֲמִתִּי הוּא אֱ-לֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵ-לֹהֵי הָאָרֶץ וְאֱ-לֹהֵי נִמְרוֹד יְמַח שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ, לְכִי וְהַגִּידִי לְנִמְרוֹד שֶׁיֵּשׁ אֱלֹקִים בַּשָּׁמַיִם שֶׁהוּא אָדוֹן לְכָלָם.

• גַּם אֶת בְּנֵיהֶם וְגו' יִשְׂרְפוּ בָּאֵשׁ לֵאלֹהֵיהֶם •

חָזְרָה אַמַתְלָאִי לָעִיר, וְסִפְּרָה לְתֶרַח בַּעֲלָהּ, אֵיךְ שֶׁמָּצְאָה אֶת בְּנָהּ וְסִפְּרָה לוֹ אֶת דְּבָרָיו, תֶּרַח הָיָה שַׂר וְגָדוֹל בְּבֵית הַמֶּלֶךְ נִמְרוֹד, וְהָלַךְ לַבִּירָה מָקוֹם אֲשֶׁר שָׁם הַמֶּלֶךְ, וְהִשְׁתַּחֲוָה לַמֶּלֶךְ וּפָנָיו אַרְצָה, וּבַזְמַן הַהוּא כָּל הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לַמֶּלֶךְ לֹא הָיָה מֵרִים רֹאשׁוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ: תָּרִים רֹאשְׁךָ! אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ: הָרֵם רֹאשְׁךָ וּשְׁאַל חֶפְצְךָ, אָמַר לוֹ: יְחִי אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, וּבָאתִי לְבַשֵּׂר אוֹתְךָ, עַל מָה שֶׁרָאִיתָ בְּחָכְמַת הַכּוֹכָבִים, שֶׁיִּוָּלֵד יֶלֶד בְּמַלְכוּתְךָ שֶׁיַּפְסִיד אֱמוּנָתְךָ, וְהָרַגְתָּ בַּעֲבוּרוֹ שִׁבְעִים אֶלֶף זְכָרִים - אֲבָשֶׁרְךָ שֶׁהוּא בְּנִי, וְסִפֵּר נִמְרוֹד כָּל אֲשֶׁר אֵרַע עִם אִשְׁתּוֹ וְאֶת דִּבְרֵי בְּנוֹ.

• הָאֱלוֹהַ הָרוֹטֵט •

כְּשָׁמוֹעַ נִמְרוֹד אֶת דְּבָרָיו, חָרַד חֲרָדָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, וְהִתְיַעֵץ עִם יוֹעֲצָיו מָה לַעֲשׂוֹת עִם הַיֶּלֶד, אָמְרוּ לוֹ: מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ כִּיצַד תִּפַּחֵד מִיֶּלֶד קָטָן, וְיֵשׁ בְּכָל מַלְכוּתְךָ אֶלֶף אַלְפֵי אַלְפִים שָׂרִים, שָׂרֵי אַלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת, שָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת, וְשׁוֹטְרִים אֵין מִסְפָּר, הַקָּטָן שֶׁבַּשָּׂרִים יֶלֶד וְיִבְיאֵנוּ וַיַּכְנִיסוּ בְּבֵית הַסֹּהַר, אָמַר לָהֶם: הַרְאִיתֶם מִימֵיכֶם יֶלֶד בֶּן עֶשְׂרִים יוֹם הוֹלֵךְ עַל רַגְלָיו וּמְדַבֵּר בְּפִיו וּבִלְשׁוֹנוֹ מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: שֶׁיֵּשׁ אֱלוֹ-ה בַּשָּׁמַיִם אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי לוֹ וְהוּא רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה?

• שָׂטָן שָׂחֹר •

כָּל הַשָּׂרִים שֶׁהָיוּ שָׁמָּה תָּמְהוּ תְּמִיהָה גְּדוֹלָה מֵאֵלּוּ הַדְּבָרִים, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ בָּא הַשָּׂטָן, בִּדְמוּת אָדָם לָבוּשׁ מֻשִׁי שָׂחֹר, הָלַךְ וְהִשְׁתַּחֲוָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ נִמְרוֹד עַד שֶׁאָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ, הָרֵם רֹאשְׁךָ וּשְׁאַל חֶפְצְךָ! אָמַר לוֹ: מָה אַתָּה דּוֹאֵג וְכֻלְּכֶם תְּמֵהִים וְנִבְהָלִים מִיֶּלֶד אֶחָד קָטָן? אִיעָצְךָ עֵצָה מָה לַעֲשׂוֹת! אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ: מָה עֲצָתְךָ? אָמַר לוֹ: תִּפְתַּח אוֹצְרוֹת כְּלֵי הַמִּלְחָמָה וְתִשְׁלַח אֶת כָּל הַשָּׂרִים וְהַסְּגָנִים וְהַפַּחוֹת עִם כְּלֵי הַמִּלְחָמָה שֶׁיָּבִיאוּ אֶת הַיֶּלֶד שֶׁיִּהְיֶה תַּחַת יָדְךָ וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ. וְכֵן עָשָׂה הַמֶּלֶךְ.

• אֲמָנוּת אֲבוֹתֵינוּ – תְּפִלָּה •

כְּרָאוֹת אַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁבָּאוּ עָלָיו עַם רַב, אָחַז אוֹתוֹ רְעָדָה וּפַחַד גָּדוֹל מִפְּנֵיהֶם, וַיִּצְעַק לֵאלוֹקֵי הַשָּׁמַיִם שֶׁיַּצִּילֵהוּ מִיָּדָם, וַיִּשְׁמַע אֱלוֹקִים אֶת צַעֲקָתוֹ וְרָאָה אֶת דִּמְעוֹתָיו, וַיִּשְׁלַח לוֹ אֶת הַמַּלְאָךְ גַּבְרִיאֵל לְהַצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדָם. אָמַר הַמַּלְאָךְ: מָה לְךָ אַבְרָהָם וּמָה אַתָּה בּוֹכֶה? אָמַר לוֹ פָּחַדְתִּי מֵאֲנָשִׁים הָאֵלּוּ הַבָּאִים עָלַי לְהָרְגֵנִי! אָמַר לוֹ: לֹא תִירָא וְלֹא תִפְחַד, כִּי הָאֱלוֹקִים עִמְּךָ וְהוּא יַצִּילְךָ מִכַּף כָּל אוֹיְבֶיךָ.

• לֹא בְחַיִל וְלֹא בְכֹחַ כִּי אִם בְּרוּחִי אָמַר ה' צְבָאוֹת •

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צִוָּה לְגַבְרִיאֵל שֶׁיָּשִׂים עָנָן וַעֲרָפֶל בֵּינוֹ וּבֵינֵיהֶם, כְּשֶׁרָאוּ אֶת הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וְהָעֲרָפֶל פָּחֲדוּ וְשָׁבוּ אֶל נִמְרוֹד מַלְכָּם וְאָמְרוּ לוֹ: אֵין מָה לַעֲשׂוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְהִלָּחֵם בּוֹ, וְלָכֵן אֵין בְּרֵרָה אֶלָּא נִסְעָה וְנֵלְכָה מִמַּלְכוּת זֶה! וּנְחַפֵּשׂ לָנוּ מְדִינָה אַחֶרֶת, כְּשֶׁשָּׁמַע הַמֶּלֶךְ כָּךְ, נָתַן מָעוֹת לְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו וְנָסְעוּ מִשָּׁם לִמְדִינַת בָּבֶל, וַיְהִי אַחֲרֵי נָסְעָם, אָמַר ה' אֶל הַמַּלְאָךְ גַּבְרִיאֵל: לֵךְ אֱמֹר לְאַבְרָהָם שֶׁיֵּלֵךְ אַחֲרֵי הָאוֹיֵב נִמְרוֹד לְבָבֶל. כְּשֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו גַּבְרִיאֵל, וְאָמַר לוֹ צִוּוּי ה', אָמַר לוֹ אַבְרָהָם: אֵין לִי צֵידָה לַדֶּרֶךְ וְלֹא סוּס לִרְכֹּב עָלָיו, וְלֹא אַנְשֵׁי חַיִל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ מִלְחָמָה, אָמַר לוֹ גַּבְרִיאֵל הַמַּלְאָךְ: אֵין אַתָּה צָרִיךְ לְשׂוּם דָּבָר, לֹא לְצֵידָה לַדֶּרֶךְ וְלֹא סוּס לִרְכֹּב עָלָיו, וְלֹא אַנְשֵׁי חַיִל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ מִלְחָמָה, וְלֹא רֶכֶב גַּם פָּרָשִׁים, כִּי עַל כְּתֵפִי תִּרְכַּב, וַאֲנִי אֶשָּׂאֲךָ וְאַגִּיעֲךָ עַד בָּבֶל, וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיִּרְכַּב עַל כְּתֵפוֹ שֶׁל גַּבְרִיאֵל כְּהֶרֶף עַיִן.

• ה' הוּא הָאֱלֹקִים - אֵין עוֹד: •

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מָצָא אֶת עַצְמוֹ בְּשַׁעֲרֵי מְדִינַת בָּבֶל, אָמַר לוֹ הַמַּלְאָךְ: תִּכָּנֵס לַמְּדִינָה וְתִקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל: "ה' הוּא הָאֱלֹקִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד אַחֵר; אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי לוֹ; אֵין לוֹ דְּמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גּוּף, וְהוּא אֱלֹקֵי הָאֱלֹהִים וֵאלֹקֵי נִמְרוֹד" וַאֲנִי אַבְרָהָם עַבְדּוֹ נֶאֱמָן בֵּיתוֹ", הָלַךְ אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וְנִכְנַס בְּתוֹךְ הַמְּדִינָה וְהִכְרִיז בְּקוֹל גָּדוֹל לְכָל אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה: "ה' הוּא הָאֱלֹקִים אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי וְהוּא אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם, וְהוּא אֱלוֹקֵי הָאֱלֹהִים וֵאלֹקֵי נִמְרוֹד - וּבְכֵן; הָעִידוּ כֻּלָּם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף עַל זֶה שֶׁהוּא אֱמֶת, וְגַם תְּעִידוּ שֶׁאֲנִי אַבְרָהָם עַבְדּוֹ וְנֶאֱמָן בֵּיתוֹ".

• פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ •

וַיְהִי אַבְרָהָם הוֹלֵךְ בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת וּמַכְרִיז, וְהִנֵּה מָצָא אָבִיו וְאִמּוֹ, וְגַם מָצָא לְמַלְאַךְ גַּבְרִיאֵל, אָמַר לוֹ הַמַּלְאָךְ: תֹּאמַר לְאָבִיךָ וּלְאִמְּךָ שֶׁיַּאֲמִינוּ גַּם הֵם וְיָעִידוּ בָּזֶה שֶׁאַתָּה מַכְרִיז שֶׁה' הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ! וַיְהִי כְּשָׁמוֹעַ אַבְרָהָם אֶת דִּבְרֵי הַמַּלְאָךְ, אָמַר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ: אַתֶּם עוֹבְדִים לְאָדָם כְּמוֹכֶם, וְלֹא זֹאת בִּלְבַד אֶלָּא גַּם תִּשְׁתַּחֲווּ לִדְמוּת שֶׁעֲשִׂיתֶם אֶלִיל כְּצוּרַת נִמְרוֹד - הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי יֵשׁ לוֹ פֶּה וְלֹא יְדַבֵּר, עַיִן וְלֹא יִרְאֶה, אֹזֶן וְלֹא יִשְׁמַע, וְלֹא יֵלֵךְ בְּרַגְלָיו, וְאֵין בּוֹ תּוֹעֶלֶת לֹא לְעַצְמוֹ וְלֹא לַאֲחֵרִים! וַיְהִי כְּשָׁמוֹעַ תֶּרַח אֶת דְּבָרָיו, לָקַח אֶת אַבְרָהָם וַיֶּבִיאוֹ אֶל בֵּיתוֹ, וַיְסַפֵּר לוֹ אַבְרָהָם כָּל הַמֹּאָרַע, שְׁבִיּוֹם אֶחָד הָלַךְ מַהֲלַךְ אַרְבָּעִים יוֹם.

• וְהִנֵּה שֵׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה הָרֹג בָּקָר וְשָׁחֹט צֹאן •

תֶּרַח הָלַךְ אֶצֶל נִמְרוֹד וְאָמַר לוֹ: תֵּדַע אֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ, שֶׁהַנַּעַר בְּנִי אֲשֶׁר הָיְתָה בּוֹרַח מִפָּנֶיךָ הִנֵּה בָּא, וּכְשֶׁשְּׁאַלְתִּיו כַּמָּה זְמַן יֵשׁ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה? אָמַר לִי: אֶמֶשׁ נָסַעְתִּי מִשָּׁם, וְהַיּוֹם הִגַּעְתִּי הֵנָּה, וַיְהִי בְּשָׁמְעוֹ כָּכָה וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, וַיֹּאמֶר לְפָנַי כָּל הַשָּׂרִים וְהַיּוֹעֲצִים וְהַחֲכָמִים לְהָבִיא לוֹ עֵצָה עַל זֶה הַיֶּלֶד מָה לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ, וַיַּעֲנוּ לוֹ פֶּה אֶחָד: יְחִי הַמֶּלֶךְ נִמְרוֹד לָעוֹלָם! יֵשׁ לָנוּ עֵצָה נִפְלָאָה, צְוֵה, שֶׁיַּכְרִיזוּ בְּכָל הַמְּדִינָה מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה שִׁבְעַת יָמִים, וְכָל אִישׁ יִשְׂמַח בְּבֵיתוֹ, וְיִלְבַּשׁ וְיֵצֵא בְּכָל מִינֵי לְבוּשִׁים וּמַשְׂכִּיּוֹת כֶּסֶף, וְשֶׁתִּהְיֶה כָּל הַמְּדִינָה צְהֳלָה וּשְׂמֵחָה, וְגַם תַּעֲשֶׂה מִשְׁתֶּה בַּחֲצַר בֵּית הַמֶּלֶךְ הַחִיצוֹנָה וְהַפְּנִימִית, וּבְכָל מְדִינוֹת מַלְכוּתְךָ, וְעִצָּם יְכָלְתְּךָ הַגָּדוֹל, וְיָבֹא כָּל אָדָם וְיַעֲבֹד אוֹתָךְ, וּכְשֶׁיִּרְאֶה אֶת גְּדֻלּוּתְךָ בְּוַדַּאי יִכָּנַע לְךָ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֵעָשׂוֹת כֵּן, וַתִּנָּתֵן דָּת בְּבָבֶל, בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת, וַיִּלְבְּשׁוּ כֻּלָּם בְּגָדִים יָפִים וְקִשְׁטוּ עַצְמָם בְּכָל לְבוּשֵׁי שֵׁשׁ וָמֶשִׁי וְרִקְמָה, וְכָל מַשְׂכִּיּוֹת כֶּסֶף אִישׁ אִישׁ כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ.

• וַיִּמַּם לְבָבָם וְלֹא הָיָה בָם עוֹד רוּחַ •

אַחֲרֵי כֵן הִתְכַּנְּסוּ לִסְעוּדָה רַבָּתִית, וּכְשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ נִמְרוֹד עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ, שָׁלַח אַחֲרֵי אַבְרָהָם וַיָּבֹא אֵלָיו, וְאָבִיו תֶּרַח עִמּוֹ וַיַּעֲבֹר אַבְרָהָם לִפְנֵי הַפָּחוֹת וְהַסְּגָנִים עַד שֶׁהִגִּיעַ לְכִסֵּא הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הוּא יוֹשֵׁב עָלָיו, וַיִּתְפֹּשׂ בַּכִּסֵּא וַיְנַעְנֵעַ אוֹתוֹ, וְצָעַק בְּקוֹל גָּדוֹל כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: "אִי נִמְרוֹד הַנִּגְעָל, הַכּוֹפֵר בָּעִקָּר וְכוֹפֵר בָּא-ל חַי וְקַיָּם וּבְאַבְרָהָם עַבְדּוֹ, נֶאֱמָן בֵּיתוֹ - תָּעִיד וַתֹּאמֶר כָּמוֹנִי, שֶׁה' הָאֱלוֹקִים אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי, וְאֵינוֹ גּוּף, וְהוּא חַי וְלֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן, וְתָעִיד עַל עַצְמְךָ וְתַאֲמִין שֶׁאֲנִי אַבְרָהָם עַבְדּוֹ, וְהוּא בָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּדֵי שֶׁיַּאֲמִינוּ בּוֹ!" וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ בְּאֵלּוּ הַדְּבָרִים, וְהִנֵּה הַדְּמוּתִים שֶׁהָיוּ שָׁם נָפְלוּ עַל פְּנֵיהֶם, וְכִרְאוֹת הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים בְּמַפַּלְתָּם, וְגַם צָעֲקַת אַבְרָהָם, נָפְלוּ כֻּלָּם עַל פְּנֵיהֶם אַרְצָה עִם מַלְכָּם נִמְרוֹד, וַיִּמַּס לִבּוֹ, וְנִשְׁאַר כְּמוֹ שְׁתֵּי שָׁעוֹת אַרְצָה, וַיִּמַּס לִבּוֹ בְּקִרְבּוֹ, גַּם פָּרְחָה נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, וְאַחַר שְׁתֵּי שָׁעוֹת שָׁב רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֶל גּוּפוֹ, וַיִּיקַץ מִשְּׁנָתוֹ, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הַקּוֹלְךָ זֶה אַבְרָהָם אוֹ קוֹל אֱלֹקֶךָ? וַיֹּאמֶר לוֹ: קוֹל זֶה קוֹל בְּרִיָּה קְטַנָּה מִכָּל בְּרִיּוֹת שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בַּשָּׁעָה הַהִיא אָמַר הַמֶּלֶךְ נִמְרוֹד: בֶּאֱמֶת אֱלֹקֵךְ אַבְרָהָם, אֱלוֹ-ה גָּדוֹל וְחָזָק מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים! וְאָמַר לְתֶרַח אָבִיו שֶׁיִּשָּׂא אֶת בְּנוֹ וְיָסוּר מֵעָלָיו וְיֵלֵךְ לְעִירוֹ וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּיו.

• הוֹי אֹמֵר לָעֵץ הָקִיצָה עוּרִי לְאֶבֶן דּוּמָם •

לְאַחַר מִכֵּן וַיִּגְדַּל אַבְרָהָם עַד שֶׁנִּהְיָה כְּבֶן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְתֶרַח אָבִיו נָחְלָה, וְאָמַר אֶל בָּנָיו, הָרָן וְאַבְרָהָם: תִּמְכְּרוּ שְׁתֵּי דְּמוּיוֹת כִּי אֵין לִי מָעוֹת לְהוֹצָאוֹתֵינוּ, הָרָן מָכַר שְׁתֵּי דְּמוּיוֹת וְהֵבִיא אֶת הַמָּעוֹת לְאָבִיו, וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח שְׁנֵי דְּמוּיוֹת אֲחֵרִים לְמָכְרָם, הִנִּיחַ חֶבֶל עַל גְּרוֹנָם וּפְנֵיהֶם אַרְצָה, וְהָיָה סוֹחֵב אוֹתָם וְצוֹעֵק וְאוֹמֵר: מִי הוּא זֶה שֶׁיִּקְנֶה דְּמוּת שֶׁאֵין בּוֹ תוֹעֶלֶת לֹא לְעַצְמוֹ וְלֹא לְמִי שֶׁיִּקְנֵהוּ לְעָבְדוֹ? וְגַם יֵשׁ לוֹ פֶּה וְלֹא יְדַבֵּר, עַיִן וְלֹא יִרְאֶה, רַגְלַיִם וְלֹא יֵלֵךְ, אֹזֶן וְלֹא יִשְׁמַע, וְכִשְׁמוֹעַ אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה אֶת דִּבְרֵי אַבְרָהָם, תָּמְהוּ עַד מְאוֹד.

• יִבְחַר חָרָשׁ חָכָם יְבַקֵּשׁ לוֹ לְהָכִין פֶּסֶל לֹא יִמּוֹט •

בָּא [4]אָדָם אֶחָד אֶל אַבְרָהָם בַּשּׁוּק וְאָמַר לוֹ אַבְרָהָם יֵשׁ לְךָ אֱלֹהַּ אֶחָד לִמְכֹּר, אָמַר לוֹ אַבְרָהָם אֵיזֶה אֱלֹהַּ אַתָּה רוֹצֶה לִקְנוֹת? אָמַר לוֹ לְאַבְרָהָם; אֲנִי גִּבּוֹר תֵּן לִי אֱלֹהַּ גִּבּוֹר כָּמוֹנִי! הוֹלִיכוֹ אַבְרָהָם לַחֲנוּת, וְנָטַל פֶּסֶל אֶחָד שֶׁהָיָה עוֹמֵד לְמַעְלָה מִכֻּלָּם וְאָמַר לוֹ; טֹל לְךָ אֶת זֶה, אָמַר לוֹ לְאַבְרָהָם וְכִי אֱלֹהַּ זֶה הוּא גִּבּוֹר כָּמוֹנִי? אָמַר לוֹ אַבְרָהָם רֵיקָה! עַדַיִן אֵין אַתָּה מַכִּיר דַּרְכֵי אֱלָהוּת וְאַתָּה מְבַזְּבֵז עַל זֶה אֶת כַּסְפְּךָ, בְּכָל אֹפֶן עַכְשָׁו מָה אַתָּה רוֹצֶה? אַתָּה רוֹצֶה לָדַעַת אִם הוּא גִּבּוֹר? הֲלֹא שׁוֹטֶה שֶׁבָּעוֹלָם אַתָּה! אִלְמָלֵא לֹא הָיָה אֱלֹהַּ זֶה גִּבּוֹר מִכֻּלָּם, אֵיךְ הָיָה מִתְיַשֵּׁב לוֹ לְמַעְלָה מִכֻּלָּם... אֲבָל אֵינִי רוֹצֶה לְדַבֵּר עִמְּךָ כְּלוּם עַד שֶׁתִּתֵּן לִי אֶת דְּמֵי הַתַּשְׁלוּם, מִיָּד נָתַן וְשִׁלֵּם לְאַבְרָהָם אֶת הַדָּמִים, וְנָטַל לוֹ אֶת אוֹתוֹ הָאֱלוֹהַּ, בְּשָׁעָה שֶׁאָרַז אֶת הַפֶּסֶל וְהִתְחִיל לָלֶכֶת, אָמַר לוֹ אַבְרָהָם; בֶּן כַּמָּה שָׁנִים אַתָּה? אָמַר לוֹ; בֶּן שִׁבְעִים שָׁנָה אֲנִי! אָמַר לוֹ אַבְרָהָם; אֱלֹהַּ זֶה שֶׁקָּנִיתָ אַתָּה מִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ, אוֹ הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה לְךָ? עָנָה הַזָּקֵן וְאָמַר; אֲנִי מִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ! אָמַר לוֹ אַבְרָהָם; וַהֲלֹא אַתָּה גָּדוֹל מֵאֱלֹהָיו, שֶׁאַתָּה נִבְרָאת מִן שִׁבְעִים שָׁנָה, וְהָאֵיךְ תִּשְׁתַּחֲוֶה לֶאֱלוֹהַּ זֶה שֶׁנַּעֲשָׂה הַיּוֹם בְּקִרְבָּנָךְ? מִיָּד הֶחְזִיר וְהִשְׁלִיךְ לְאוֹתוֹ אֱלֹהַּ לְתוֹךְ קֻפָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְחָזַר וְנָטַל מֵאַבְרָהָם אֶת דָּמָיו וְהָלַךְ לוֹ.

• אֱלֹהִים לֹא יְדָעוּם חֲדָשִׁים מִקָּרֹב בָּאוּ •

אַבְרָהָם הִמְשִׁיךְ לָלֶכֶת בַּשּׁוּק עִם הַפְּסִילִים וְהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא, סוֹחֵב וְגוֹרֵר, וּפָגַע זְקֵנָה אַחַת, וַתֹּאמֶר לוֹ: בְּחַיֶּיךָ אַבְרָהָם אִשָּׁה עֲנִיָּה אַלְמָנָה אֲנִי, תֵּן לִי אֱלֹהַּ עָנִי כְּמוֹתִי, מִיָּד חָזַר אַבְרָהָם לַחֲנוּת וְנָטַל אַבְרָהָם פֶּסֶל א' שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב לְמַטָּה מִכֻּלָּם, וְאָמַר לָהּ אַבְרָהָם לְאוֹתָהּ אִשָּׁה; בַּעֲנִיּוּתֵךְ טְלִי לָךְ אֶת אֱלֹהַּ זֶה, וְאָמְרָה לוֹ לְאַבְרָהָם; אֱלֹהַּ זֶה קָשֶׁה הוּא וְאֵין אֲנִי יְכוֹלָה לַעֲמֹד לְפָנָיו, אָמַר לָהּ אַבְרָהָם וַהֲלֹא שׁוֹטִית שֶׁבָּעוֹלָם אַתְּ, אִם לֹא הָיָה שָׁפֵל מִכֻּלָּם, לֹא הָיָה יוֹשֵׁב לְמַטָּה תַּחַת כֻּלָּם, אֲבָל אֵין הוּא רוֹצֶה לָזוּז מִמְּקוֹמוֹ עַד שֶׁתִּתְּנִי לִי אֶת הַתַּשְׁלוּם, מִיָּד הוֹצִיאָה מְעוֹתֶיהָ וְשִׁלְּמָה לוֹ, וְנָטְלָה אֶת הַפֶּסֶל. בְּשָׁעָה שֶׁהִתְחִילָה לָלֶכֶת, אָמַר לָהּ אַבְרָהָם; בַּת כַּמָּה שָׁנִים אַתְּ, וְאָמְרָה לוֹ; בַּת שָׁנִים הַרְבֵּה אֲנִי, וְאָמַר לָהּ אַבְרָהָם; שֶׁהַנִּשְׁמָה שֶׁלָּךְ תֵּצֵא, אַתְּ לֹא מִתְבַּיֶּשֶׁת, אַתְּ שֶׁנִּבְרֵאת מִשָּׁנִים הַרְבֵּה הָאֵיךְ תִּשְׁתַּחֲוִי לֶאֱלוֹהַּ זֶה שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ אַבָּא אֻתְמוֹל בְּקִרְבָּנָךְ? וְעוֹד אָמַר לָהּ: זְקֵנָה, זְקֵנָה! אֵינִי יוֹדֵעַ בָּהֶם תּוֹעֶלֶת לֹא בְּקָטָן וְלֹא בְּגָדוֹל לֹא לְעַצְמָם וְלֹא לַאֲחֵרִים. וְהַדְּמוּת הַגָּדוֹל שֶׁקָּנִיתְ מֵאָחִי הָרָן לְעָבְדוֹ הֵיכָן הָלַךְ? אָמְרָה לוֹ: בָּאוּ גַּנָּבִים בַּלַּיְלָה הַהוּא וְגַנְּבוּהוּ! אָמַר לָהּ אִם כֵּן אֵיךְ אַתְּ מְבַקֶּשֶׁת לַעֲבֹד דְּמוּת? שֶׁאַף אֶת עַצְמוֹ לֹא הִצִּיל מִגַּנָּבִים כָּל שֶׁכֵּן אֵיךְ יַצִּיל אֲחֵרִים מֵרָעָתָם, וְגַם אוֹתָהּ הַזְּקֵנָה הַשּׁוֹטָה? מִיָּד הֶחֱזִירָה אֶת אוֹתוֹ אֱלֹהַּ לְתוֹךְ קֻפָּתוֹ

4. תנא דבי אליהו זוטא פכ"ה

שֶׁל אַבְרָהָם, וְחָזְרָה וְנָטְלָה מִן אַבְרָהָם אֶת דָּמֶיהָ.

• אֱלֹהֵי הָעָם אֲשֶׁר לֹא הִצִּילוּ אֶת עַמָּם •

אָמְרָה הַזְּקֵנָה; אִם כֵּן אַבְרָהָם כְּדָבָרֶיךָ לְמִי אֶעֱבֹד אָמַר לָהּ תַּעַבְדִי לֶאֱ-לֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים בּוֹרֵא שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְכָל אֲשֶׁר בָּם וְהוּא גַּם אֱ-לֹהֵי נִמְרוֹד וְאֱ-לֹהֵי תֶּרַח וְאֱ-לֹהֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב דָּרוֹם וְצָפוֹן, וּמִי הוּא נִמְרוֹד שֶׁיַּעֲשֶׂה עַצְמוֹ אֱלֹהַּ לַעֲבֹד אוֹתוֹ? אָמְרָה הַזְּקֵנָה; מִכָּאן וּלְהַלָּן לֹא אֶעֱבֹד כִּי אִם אֶ-לֹקֵיךְ אֱ-לֹקֵי אַבְרָהָם! וְאִם אֶעֱבֹד אוֹתוֹ מָה תּוֹעֶלֶת יִהְיֶה לִי? אָמַר לָהּ; כָּל מָה שֶּׁתְּבַקְּשִׁי יָשׁוּב לְךְ, וְגַם תַּצִּילִי נַפְשֵׁךְ מִגֵּיהִנֹּם! אָמְרָה הַזְּקֵנָה; מָה אוֹמַר כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי מִשַּׁחַת? אָמַר לָהּ תֹּאמְרִי ה' הוּא הָאֱ-לֹקִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת, אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי, מֵמִית וּמְחַיֶּה, וְהוּא חַי וְלֹא יִרְאֶה מָוֶת, וְגַם אֲנִי אַבְרָהָם עַבְדּוֹ נֶאֱמָן בֵּיתוֹ! אָמְרָה הַזְּקֵנָה; מִכָּאן וּלְהַלָּן אֲנִי אוֹמֶרֶת כְּדָבָרֶיךָ, וְאָעִיד עַל עַצְמִי שֶׁה' הוּא הָאֱ-לֹקִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת, וְאַתָּה אַבְרָהָם נְבִיאוֹ, וְאַאֲמִין בְּהָשֵׁם יִתְבָּרַךְ וּבְךָ.

• הַפּוֹתֵחַ שַׁעַר לְדוֹפְקֵי בִּתְשׁוּבָה •

מֵאָז, אוֹתָהּ אִשָּׁה חָזְרָה בִּתְשׁוּבָה וְנִתְחָרְטָה עַל שֶׁעָבְדָה אֶת הַדְּמוּת, וְאָכֵן נִתְקַיְּמָה הַבְטָחַת הַצַּדִּיק, מָצְאָה אֶת הַגַּנָּבִים, וְהֵשִׁיבוּ לָהּ הַגְּנֵבָה, וְגַם הַדְּמוּת, מֶה עָשְׂתָה אוֹתָהּ הַזְּקֵנָה? לָקְחָה אֶבֶן בְּיָדָהּ וְהִכְּתָה עַל רֹאשׁ הַדְּמוּת, וְאָמְרָה; אוֹי לָךְ, וּלְמִי שֶׁיַּעֲבֹד אוֹתָךְ עוֹד, כִּי אֵין בְּךְ תּוֹעֶלֶת, וְלֹא לְמִי שֶׁיַּעֲבֹד אוֹתָךְ! וְיָצְאָה לַשְּׁוָקִים וְלִרְחוֹבוֹת וְצָעֲקָה; מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ מִשַּׁחַת וְיִצְלִיחַ בְּכָל מַעֲשָׂיו יַעֲבֹד לָאֱ-לֹקֵי אַבְרָהָם, וּבְכָל יוֹם הָיְתָה צוֹעֶקֶת כָּךְ, עַד שֶׁזָּכְתָה הַזְּקֵנָה לְהָשִׁיב הַרְבֵּה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים בִּתְשׁוּבָה.

פַּעַם אַחַת כְּשֶׁחָזַר אֵצֶל תֶּרַח אָבִיו, אָמְרוּ לוֹ שְׁאַר בָּנָיו לַאֲבִיהֶם תֶּרַח, אַבְרָהָם זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְמִכֹּר אֱלָהוּת, בּוֹא וְנַעֲשֶׂה אוֹתוֹ כְּמֹר, אָמַר לָהֶם אַבְרָהָם; מָה מְלַאכְתּוֹ שֶׁל כְּמֹר אָמְרוּ לוֹ לְאַבְרָהָם; מְכַבְּדִין וּמְנַקִּים מִלִּפְנֵי הַדְּמוּיוֹת, וּמְרַבִּיצִין מַיִם לִפְנֵיהֶם, וּמַאֲכִילִין אוֹתָם וּמַשְׁקִין אוֹתָם, וּמְנִיחִים לִפְנֵיהֶם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה.

• בַּגָּדוֹל הֶחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה •

וַיְהִי הַיּוֹם, כְּשֶׁהָלַךְ תֶּרַח לַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ נִמְרוֹד, בִּקֵּשׁ מֵאַבְרָהָם בְּנוֹ לְהַשְׁאִיר עִם הַדְּמוּיוֹת שֶׁהָיָה רָגִיל לְמוֹכְרָם, וְכָעֵת יִשְׁמְרֵם עַד שֶׁיַּחֲזֹר, הָיוּ שָׁם הַרְבֵּה דְּמוּיוֹת יַחַד עִם דְּמוּת הַמֶּלֶךְ, מֶה עָשָׂה אַבְרָהָם לָקַח בְּיָדוֹ גַּרְזֶן וְאָמַר "ה' הוּא הָאֱ-לֹקִים" וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה גְּדוֹלָה, בַּגָּדוֹל הֵחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה, לָזֶה קָטַע רַגְלוֹ, וְלָזֶה כָּרַת אֶת רֹאשׁוֹ, וְלָזֶה שָׁבַר עֵינָיו, וְהִשְׁלִיךְ אוֹתָן אֶל תּוֹךְ מִדּוֹרַת הָאֵשׁ, לְאַחַר מִכֵּן הִנִּיחַ אֶת הַגַּרְזֶן בְּיַד גְּדוֹל הַדְּמוּיוֹת.

כְּשֶׁשָּׁלְמוּ יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה, רָאָה הַמֶּלֶךְ אֶת צַלְמָיו שְׁבוּרִים, אָמַר; מִי הָיָה כָּאן וּמִי הוּא אֲשֶׁר מָלָאוֹ לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן, וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם בּוֹכִים, וַיֹּאמְרוּ; אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ תֵּדַע לְךְ שֶׁאַבְרָהָם הָיָה יוֹשֵׁב אֶצְלָם וְשָׁמַעְנוּ שֶׁבִּימֵי הַמִּשְׁתֶּה הָיָה מְשַׁבֵּר אוֹתָם, וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם וְכִי אֲנִי שָׁבַרְתִּי אוֹתָם? נָתַתִּי לִפְנֵיהֶם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְאָמַרְתִּי לָהֶם קְחוּ וְאִכְלוּ טְלוּ וּשְׁתוּ, לְמַעַן תֵּדְעוּ שֶׁתִּיטִיבוּ לִבְנֵי אָדָם בִּשְׁבִיל שֶׁנָּתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, כַּנִּרְאֶה שֶׁהִתְחִילוּ לָרִיב עַל הָאֹכֶל, וְאֵין זֶה כִּי אִם הַגְּדוֹל שֶׁבָּהֶם, הֲלֹא תִּרְאֶה שֶׁעֲדַיִן הַגַּרְזֶן בְּיָדוֹ... וְאִם לֹא תַּאֲמִין לִי תִּשְׁאַל אוֹתוֹ וְהוּא יַגִּיד לְךְ...

• מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ. וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ •

אָמַר לוֹ נִמְרוֹד לְאַבְרָהָם הֲכִי אַתָּה הוּא אַבְרָהָם בֶּן תֶּרַח. אָמַר לוֹ אַבְרָהָם; נָכוֹן! אָמַר לוֹ נִמְרוֹד לְאַבְרָהָם; וְכִי אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאֲנִי אָדוֹן שֶׁל כָּל הַמַּעֲשִׂים, וְהַחַמָּה וְהַלְּבָנָה וְהַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת וּבְנֵי הָאָדָם, מִלְּפָנַי יוֹצְאִין כֻּלָּם, וְאַתָּה לָמָּה אֵבַדְתָּ אֶת יִרְאָתִי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּינָה לְאַבְרָהָם וְאָמַר לוֹ אַבְרָהָם לְנִמְרוֹד; אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, אֹמַר לְפָנֶיךָ דָּבָר אֶחָד לְגֶדֶלְתְּךָ; מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם כָּךְ הוּא שֶׁמִּיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם וְעַד עַכְשָׁו, הָיְתָה הַחַמָּה יוֹצֵאת מִמִּזְרָח וְשׁוֹקַעַת בַּמַּעֲרָב, לְמָחָר תְּהֵא מְצַוֶּה אֶת הַחַמָּה שֶׁתֵּצֵא מִמַּעֲרָב וְתִשְׁקַע בַּמִּזְרָח, וְאָז אֲנִי מֵעִיד בְּךְ שֶׁאָדוֹן שֶׁל כָּל הַמַּעֲשִׂים אַתָּה! וְאִם אַתָּה הוּא אָדוֹן הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ בְּוַדַּאי כָּל הַנִּסְתָּרוֹת הֵם גְּלוּיוֹת לְךְ אִם כֵּן אֱמֹר לִי מָה יֵּשׁ בְּלִבִּי, וּמָה אֲנִי עָתִיד לַעֲשׂוֹת! בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִנִּיחַ אוֹתוֹ רָשָׁע נִמְרוֹד יָדוֹ עַל זְקָנוֹ וְהָיָה מִתְמַהּ בְּלִבּוֹ, אָמַר לוֹ אַבְרָהָם אַל תִּתְמַהּ בְּלִבְּךָ, כִּי לֹא אָדוֹן הָעוֹלָם אַתָּה, בְּנוֹ שֶׁל כּוּשׁ אַתָּה, וְאִם אָדוֹן הָעוֹלָם אַתָּה, לָמָּה לֹא הִצַּלְתָּ אֶת אָבִיךְ מִן הַמִּיתָה, אֶלָּא כְּשֵׁם שֶׁלֹּא הִצַּלְתָּ אֶת אָבִיךְ מִן הַמִּיתָה, כָּךְ אַתָּה לֹא תּוּכַל לְהִנָּצֵל מִן הַמִּיתָה.

• הַזָּן וּמְפַרְנֵס וּמְכַלְכֵּל מִקְּרֵנֵי רְאֵמִים עַד בֵּיצֵי כִּנִּים •

כָּעֵס הַמֶּלֶךְ מְאוֹד וְצִוָּה לְהַנִּיחוֹ בְּבֵית הַסֹּהַר, כְּשֶׁהָיָה אַבְרָהָם בְּבֵית הַסֹּהַר נָתַן עֵינָיו לַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר; ה' אֱ-לֹקַי אַתָּה יוֹדֵעַ הַנִּסְתָּרוֹת וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי לֹא הִגַּעְתִּי עַד הֵנָּה, כִּי אִם עַל עֲבוֹדָתְךָ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁמַע אֶת תְּפִלָּתוֹ, וְשָׁלַח לוֹ הַמַּלְאָךְ גַּבְרִיאֵל לְהוֹשִׁיעוֹ מִיָּד זֶה, וְאָמַר לוֹ; שָׁלוֹם עָלֶיךָ אַבְרָהָם, אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת כִּי ה' אַ-לֹקֶיךָ עִמְּךָ, בַּשָּׁעָה הַהִיא נִרְאָה לוֹ מַעְיָן מַיִם חַיִּים וְשָׁתָה מֵהֶן, וְהֵבִיא לוֹ הַמַּלְאָךְ כָּל מִינֵי מַאֲכָל לֶאֱכֹל, וַיָּשֶׁב עִמּוֹ שָׁם כְּדֵי לְלַוּתוֹ, שָׁנָה תְּמִימָה.

• הַבָּנִים מְלַקְּטִים עֵצִים וְהָאָבוֹת מְבַעֲרִים אֶת הָאֵשׁ •

לְאַחַר שָׁנָה, בָּאוּ שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וְיוֹעֲצָיו לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִם הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמְרוּ לַמֶּלֶךְ, לִבְנוֹת לוֹ גֻּדֵּר גָּדוֹל וּלְהַכְרִיז בְּכָל מְדִינָתוֹ, שֶׁכָּל מִי שֶׁהוּא חָפֵץ לַעֲבֹד בַּעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ, שֶׁיָּבִיא אֶל הַבַּיִת הַזֶּה עֵצִים הַרְבֵּה, עַד שֶׁיְּמַלֵּא כָּל הַמָּקוֹם עֵצִים פֶּה לָפֶה, וְאַחַר כָּךְ יַבְעִיר הָעֵצִים בָּאֵשׁ עַד שֶׁתַּעֲלֶה הַשַּׁלְהֶבֶת לַשָּׁמַיִם, וְאָז תַּשְׁלִיךְ בְּתוֹכָהּ אֶת אַבְרָהָם, וּבָזֶה יַאֲמִינוּ בְּךְ לְעוֹלָם, וְלֹא תַּפְסִיד אֱמוּנָתָךְ, וַיִּשְׁמַח הַמֶּלֶךְ עַל הָעֵצָה הַזֹּאת הַיְעוּצָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וַיְצַו לְכָל הָעָם לֵאמֹר; כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה נַעַר וְזָקֵן אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ יָבִיאוּ עֵצִים אֶל הַבַּיִת הַזֶּה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בָּנָה עַד מְלֹאוֹת אוֹתוֹ, וַיַּעֲשׂוּ כֵּן כָּל

הָעָם, וַיְמַהֲרוּ לְהָבִיא אֶת הָעֵצִים אֶל הַבַּיִת הַהוּא כִּי נָתַן לָהֶם זְמַן עַד אַרְבָּעִים יוֹם, וּבְכָל הַזְּמַן הַזֶּה, אַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ עוֹמֵד בְּבֵית הַסֹּהַר.

• כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי ה' יִחְיֶה הָאָדָם: •

וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת כִּבְשָׁן גָּדוֹל בְּתוֹךְ הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה, וַיַּדְלִיקוּ אֶת הָעֵצִים בְּתוֹכוֹ, וְהִנֵּה עָלָה הַשַּׁלְהֶבֶת עַד לַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁכָּל הָעָם פָּחֲדוּ מֵרֹב הָאֵשׁ, וְשָׁלַח אֶל שָׂר בֵּית הַסֹּהַר לֵאמֹר לוֹ; תָּבִיא לִי אֶת אוֹיְבִי אַבְרָהָם, וְהַשְׁלִיכֵהוּ לְתוֹךְ זֶה הַכִּבְשָׁן שֶׁל אֵשׁ, וַיָּבוֹא שַׂר בֵּית הַסֹּהַר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לְהִשְׁתַּחֲוֹות לְפָנָיו, וַיֹּאמֶר לוֹ; אֵיךְ תְּבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי אָדָם שֶׁזֶּה לוֹ עַכְשָׁו שָׁנָה תְּמִימָה שֶׁעָמַד בְּבֵית הַסֹּהַר, וְלֹא הֵבִיא לוֹ שׁוּם אָדָם לֹא לֶחֶם וְלֹא מַיִם וְלֹא שׁוּם מַאֲכָל בָּעוֹלָם? אָמַר לוֹ; עִם כָּל זֶה תֵּלֵךְ לְבֵית הַסֹּהַר וְתִצְעַק אֵלָיו, אִם יְשִׁיבְךָ תְּבִיאֶנּוּ וְאַשְׁלִיכֶנּוּ בָּאֵשׁ, וְאִם מֵת, יוֹתֵר טוֹב, וְתִקְבְּרוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִזְכֹּר שְׁמוֹ עוֹד, הָלַךְ שַׂר בֵּית הַסֹּהַר לְפֶתַח הַבּוֹר וַיִּקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל וְחָזָק; אַבְרָהָם אַבְרָהָם, אַתָּה חַי אוֹ מֵת? וַיַּעַן אוֹתוֹ; אָנֹכִי חַי! אָמַר לוֹ; מִי נָתַן לְךָ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה עַד הֵנָּה? אָמַר לוֹ; הָאֱלֹהִים וַאדֹנַי הָאֲדֹנִים עוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ, וְהוּא גַּם אֱלֹקֵי נִמְרוֹד וֵאלֹקֵי תֶּרַח, אֱלֹקֵי כָּל הָעוֹלָם, הוּא זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל, רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה וְהוּא בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וְנִמְצָא בְּכָל מָקוֹם, וּמַשְׁגִּיחַ בְּכָל הַפְּרָטִים.

• אֵשׁ הָאֱמוּנָה מִתְפַּשֶּׁטֶת •

וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ שַׂר בֵּית הַסֹּהַר אֶת דְּבָרָיו וַיַּאֲמֵן גַּם הוּא בֵּאלֹקֵי אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֶלְקֵי אַבְרָהָם הוּא הָאֱלֹקִים וַאֲנִי אָעִיד עַל זֶה, וְגַם אַתָּה עַבְדּוֹ וּבְיאוֹ בֶּאֱמֶת, וְנִמְרוֹר הוּא שֶׁקִּרֶן! וַיְהִי בְּאָמְרוֹ כָּךְ וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר; הִנֵּה שַׂר בֵּית הַסֹּהַר מֵעִיד עַל אֱלֹקֵי אַבְרָהָם שֶׁהוּא אֱמֶת, וְאַבְרָהָם עַבְדּוֹ אֱמֶת, וַיִּתְמַהּ הַמֶּלֶךְ מְאוֹד, וַיִּשְׁלַח אַחֲרָיו לֵאמֹר לוֹ; מָה? שַׂר בֵּית הַסֹּהַר, כָּפַרְתָּ בִּי? וְאָמַרְתָּ שֶׁאֱלֹקֵי אַבְרָהָם אֱמֶת, גַּם אַבְרָהָם אֱמֶת? עָנָה הַשַּׂר וְאָמַר; כֵּן הוּא הָאֱמֶת, וְאַתָּה הַמֶּלֶךְ נִמְרוֹד, כּוֹפֵר בָּאֱמֶת! כְּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי שַׂר בֵּית הַסֹּהַר, נִתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ מְאֹד, וַיִּמָּלֵא חֵמָה, וַיְצַו לְהָבִיא בָּאִישׁ הַזֶּה לַהֲמִיתוֹ, וַיִּצְעַק שַׂר בֵּית הַסֹּהַר בְּפָנְעוֹ בּוֹ וַיֹּאמֶר; ה' הוּא הָאֱלֹקִים הוּא אֱלֹקֵי כָּל הָעוֹלָם וֵאלֹקֵי נִמְרוֹד הַכּוֹפֵר. וְהִנֵּה ה' עָשָׂה נֵס, שֶׁהַסַּיִף לֹא הָיָה חוֹתֵךְ בְּצַוָּארוֹ, וַיּוֹתֵר שֶׁהָיָה מַכֶּה בְּסַיִף הָיָה נִשְׁבָּר הַסַּיִף.

• כִּי תֵלֵךְ בְּמוֹ אֵשׁ לֹא תִכָּוֶה וְלֶהָבָה לֹא תִבְעַר בָּךְ •

תָּמַהּ הַמֶּלֶךְ וַיְצַו לְהָבִיא אֶת אַבְרָהָם וּלְהַשְׁלִיכוֹ בְּתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ הָלַךְ אֶחָד מִן הַשָּׂרִים וַהֲבִיאוֹ לְפָנָיו, אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ; תַּשְׁלִיכֶהוּ לְתוֹךְ הָאֵשׁ הַגְּדוֹל! וַיָּקָם לְהַשְׁלִיכוֹ, וַתֵּצֵא אֵשׁ מִן הַכִּבְשָׁן וַתִּשְׂרֹף אוֹתוֹ, וַיָּקָם שַׂר אַחֵר מִלִּפְנֵי נִמְרוֹד לְהַשְׁלִיךְ אוֹתוֹ בָּאֵשׁ וְגַם כֵּן נִשְׂרַף, וְכָל מִי שֶׁהָיָה לוֹקֵחַ אוֹתוֹ לְהַשְׁלִיכוֹ בָּאֵשׁ הָיְתָה שׁוֹרֶפֶת אוֹתוֹ, עַד שֶׁמֵּתוּ רַבִּים אֵין חֵקֶר וְאֵין מִסְפָּר, וַיָּבֹא גַּם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם כִּדְמוּת אִישׁ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה תִּרְצֶה וּמָה תִּשְׁאַל, אָמַר לוֹ; אִיעָצְךָ עֵצָה אֵיךְ לְהַשְׁלִיךְ אֶת אַבְרָהָם לָאֵשׁ, תַּעֲשֶׂה תַּחְבּוּלָה כָּזֹאת, הָבָה לִי עֵצִים הַרְבֵּה, וּמַסְמְרוֹת וַחֲבָלִים וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה לְךָ טְרַאבּוּק"וֹ שֶׁמִּתּוֹךְ תְּנוּעָתוֹ תַּשְׁלִיכֵהוּ בְּתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ מֵרָחוֹק, וְלֹא יִשְׂרֹף הָאֵשׁ לָאִישׁ הַהוּא הַמַּשְׁלִיכוֹ.

• הַטְּרַאבּוּק"וֹ •

וַיִּשְׂמַח הַמֶּלֶךְ מְאוֹד עַל הָעֵצָה הַזּוֹ וַיְצַו לַעֲשׂוֹת כֵּן וַיַּעֲשׂוּ הַטְּרַאבּוּק"וֹ וְאַחַר אֲשֶׁר הִשְׁלִימוּ לַעֲשׂוֹת, נִסּוּ אוֹתוֹ בִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, עַד שֶׁמֶּרָחוֹק הִשְׁלִיכוּ בּוֹ אֲבָנִים לְתוֹךְ הָאֵשׁ, וְהוּא הַנִּקְרָא טְרַאבּוּק"וֹ, וַיִּקְחוּ אֶת אַבְרָהָם וְקָשְׁרוּ זְרוֹעוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו בְּקֶשֶׁר חָזָק, וַיָּשִׂימוּ אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַטְּרַאבּוּק"וֹ לְהַשְׁלִיכוֹ, וְכִרְאוֹת אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אֵיךְ קָשְׁרוּ אוֹתוֹ, נָשָׂא עֵינָיו לַשָּׁמַיִם וְאָמַר; ה' אֱלֹקַי, אַתָּה רוֹאֶה אֶת אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה בִּי הָרָשָׁע הַזֶּה! גַּם מַלְאֲכֵי מַעְלָה אָמְרוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא; רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ, הֲלֹא רָאִיתָ מֶה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ נִמְרוֹד בְּעַבְדְּךָ וּנְבִיאֲךָ אַבְרָהָם?! אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא; אֵיךְ לֹא אֵדַע וְאָנֹכִי יוֹדֵעַ כָּל הַנִּסְתָּרוֹת, אֲבָל אֲנִי אֶרְאֶה לָכֶם נְקָמָה בְּנִמְרוֹד הַכּוֹפֵר וְאַצִּיל אֶת אַבְרָהָם עַבְדִּי.

• יִגְעַר ה' בְּךָ הַשָּׂטָן •

הַשָּׂטָן בָּא אֵצֶל אַבְרָהָם בִּדְמוּת אָדָם וְאָמַר לוֹ; אַבְרָהָם, אִם תִּרְצֶה לְהִנָּצֵל מֵאֵשׁ נִמְרוֹד, הִשְׁתַּחֲוֵה אֵלָיו וְהַאֲמֵן בּוֹ, וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ אַבְרָהָם אֶת דְּבָרָיו וַיֹּאמֶר לוֹ; יִגְעַר ה' בְּךָ הַשָּׂטָן! פָּחוּת! נִבְזֶה! אָרוּר! כּוֹפֵר! וַיָּצָא מִלְּפָנָיו. וַתָּבֹא אִמּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם לְנַשֵּׁק לִבְנָהּ קֹדֶם שֶׁיַּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ לִכְבְשַׁן הָאֵשׁ, וַתֹּאמֶר לוֹ; בְּנִי, תִּשְׁתַּחֲוֶה לְנִמְרוֹד, וְתִכָּנֵס תַּחַת אֱמוּנָתוֹ וְתִנָּצֵל מִכִּבְשַׁן הָאֵשׁ! וַיֹּאמֶר לָהּ אַבְרָהָם; אִמִּי תִּלְכִי מֵעָלַי! וְדָחָה אוֹתָהּ מֵעָלָיו וְאָמַר לָהּ; אִמִּי! אֵשׁ נִמְרוֹד תִּכְבֶּה אוֹתוֹ הַמַּיִם, אֲבָל אֵשׁ אֱלֹקַי לָעַד לְעוֹלָם אֵינוֹ מְכֻבֶּה, וּמַיִם לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹתוֹ, וּכְשֶׁשָּׁמְעָה דְּבָרָיו, דְּבָרִים מְצֻדָּקִים, אָמְרָה לוֹ; הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר אַתָּה עוֹבֵד, הוּא יַצִּילְךָ מֵאֵשׁ נִמְרוֹד.

• הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חֻצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכְּיוּן. •

וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיָּשִׂימוּ אוֹתוֹ בְּכַף הַטְּרַאבּוּק"וֹ לְהַשְׁלִיךְ אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַכִּבְשָׁן, וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת בִּקְּשׁוּ רַחֲמִים מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לָרֶדֶת לְהַצִּילוֹ מֵאֵשׁ נִמְרוֹד, וַיָּבֹא אֵלָיו גַּבְרִיאֵל וַיֹּאמֶר לוֹ; מָה אַתָּה אוֹמֵר אַבְרָהָם, הַאִם אַצִּילְךָ מִזֶּה הָאֵשׁ? אָמַר לוֹ; הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר אֲנִי בּוֹטֵחַ בּוֹ, אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, הוּא יַצִּילֵנִי! אֲבָל גַּבְרִיאֵל הִשְׁתּוֹקֵק מְאוֹד לְהַצִּילוֹ, וְעָלָה לַשָּׁמַיִם, וְאָמַר גַּבְרִיאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא; [5]רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵרֵד וַאֲצַנֵּן וְאַצִּיל אֶת הַצַּדִּיק מִכִּבְשַׁן הָאֵשׁ, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא; אֲנִי יָחִיד בְּעוֹלָמִי וְהוּא יָחִיד בְּעוֹלָמוֹ, נָאֶה לַיָּחִיד לְהַצִּיל אֶת הַיָּחִיד, וְאָכֵן פָּנָה ה' בְּעַצְמוֹ אֶל אַבְרָהָם בְּרַחֲמִים, וְאָמַר לָאֵשׁ תְּהִי קָרָה וּשְׁלֵוָה עַל עַבְדִּי

5. פסחים קי"ח

אַבְרָהָם. [וּלְפִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה אָמַר לְגַבְרִיאֵל; תִּזְכֶּה וְתַצִּיל שִׁלְשָׁה מִבְּנֵי בָנָיו, וְאָכֵן בְּשָׁעָה שֶׁהִפִּיל נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע אֶת חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ, עָמַד יוֹרְקְמוֹ שַׂר הַבָּרָד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר לְפָנָיו; רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵרֵד וַאֲצַנֵּן אֶת הַכִּבְשָׁן וְאַצִּיל לַצַּדִּיקִים הַלָּלוּ מִכִּבְשַׁן הָאֵשׁ, אָמַר לוֹ גַּבְרִיאֵל אֵין גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָךְ שֶׁאַתָּה שַׂר בָּרָד וְהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁהַמַּיִם מְכַבִּין אֶת הָאֵשׁ אֶלָּא אֲנִי שַׂר שֶׁל אֵשׁ אֵרֵד וַאֲקָרֵר מִבִּפְנִים וְאַקְדִּיחַ מִבַּחוּץ וְאֶעֱשֶׂה נֵס בְּתוֹךְ נֵס, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רֵד, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פָּתַח גַּבְרִיאֵל וְאָמַר וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם].

• הִתְמַלִּי חֶמָא וּצְלֵם אַנְפּוֹהִי אֶשְׁתַּנִי •

הָאֵשׁ נִכְבָּה בְּלֹא מַיִם, וְהָעֵצִים הֵצִיצוּ צִיץ, וְכֻלָּם הוֹצִיאוּ פֵּרוֹת, כָּל עֵץ נָתַן פִּרְיוֹ, וְנָהָפַךְ הַכִּבְשָׁן כְּמוֹ גִּנַּת בִּיתַן הַמֶּלֶךְ, וְהַמַּלְאָכִים יוֹשְׁבִים עִם אַבְרָהָם בְּתוֹכוֹ, וַיִּפֶּן הַמֶּלֶךְ וַיַּרְא אֶת הַגַּן וְאֶת הַמַּלְאָכִים יוֹשְׁבִים עִם אַבְרָהָם בְּתוֹךְ הַגַּן, הִתְקַצֵּף מְאוֹד וּפָנָיו זָעֲפוּ, וּבְכַעְסוֹ פָּנָה וְאָמַר לְאַבְרָהָם; כְּשׁוּף גָּדוֹל אַתָּה יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת, שֶׁהָאֵשׁ אֵינָהּ שׁוֹלֶטֶת בְּךָ, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאַתָּה מַרְאֶה לָעָם שֶׁאַתָּה בְּתוֹךְ גִּנַּת בִּיתָן! וַיַּעֲנוּ כָּל שָׂרֵי נִמְרוֹד יַחְדָּיו לַמֶּלֶךְ; לֹא אֲדוֹנֵינוּ, אֵין זֶה כַּשּׁוּף כִּי אִם יְכֹלֶת אֱלֹקֵי גְּדוֹל אֱלֹקֵי אַבְרָהָם, וְאֵין אֱלֹקַּ אַחֵר מִבַּלְעָדָיו, וַאֲנַחְנוּ מְעִידִים עַל זֶה, וְגַם שֶׁאַבְרָהָם עַבְדּוֹ בֶּאֱמֶת, וַיַּאֲמִינוּ בַּשָּׁעָה הַהִיא כָּל שָׂרֵי נִמְרוֹד וְכָל עַמּוֹ בָּהּ' אֱלֹקֵי אַבְרָהָם וַיֹּאמְרוּ ה' הוּא הָאֱלֹקִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד.

• הָרָן אָחִיו שֶׁל אַבְרָהָם •

לְאַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה אָח וּשְׁמוֹ הָרָן, שֶׁהָיָה פּוֹסֵחַ עַל שְׁנֵי הַסְּעִיפִים וְאָמַר בְּלִבּוֹ, אִם אַבְרָם נוֹצַח, אֲנִי מְשֻׁלָּשׁ, וְאִם נִמְרוֹד נוֹצֵחַ, אֲנִי מְשֻׁלָּשׁ. וּכְשֶׁנִּצַּל אַבְרָם הֶחֱלִיט הָרָן לְמָסֹר אֶת נַפְשׁוֹ, כִּי סָמַךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ גַּם וְיִנָּצֵל כְּמוֹ אַבְרָהָם, אַךְ זֶה הוּא לֹא יָדַע שֶׁבַּשָּׁמַיִם מְקַפְּדִים עַל כָּךְ [6]וּמִי שֶׁמּוֹסֵר נַפְשׁוֹ עַל דַּעַת שֶׁיַּעֲשׂוּ לוֹ גַּם אֵין מַצִּילִים אוֹתוֹ, [7]וְהִנֵּה הָיוּ בְּאוֹתוֹ מַעֲמָד כַּמָּה מֵהָאמוֹת שֶׁטָּעָנוּ, שֶׁאַבְרָהָם נִצַּל עַל יְדֵי שֶׁהָרָן אָחִיו עָשָׂה כָּל מִינֵי כְּשׁוּפִים וּקְסָמִים שֶׁהוּא בָּקִי בָּהֶם, וְהוּא לָחַשׁ עַל הָאֵשׁ, שֶׁלֹּא יִשְׁרֹף אֶת אָחִיו, [8]וּבְכֵן כַּאֲשֶׁר בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת הָרָן; מִשֶּׁל מִי אַתָּה? אָמַר לָהֶם הָרָן; מִשֶּׁל אַבְרָם אֲנִי! הִשְׁלִיכוּהוּ לִכְבִשַׁן הָאֵשׁ וְנִשְׂרַף, וְעַל יְדֵי זֶה הֶאֱמִינוּ כֻּלָּם שֶׁאַבְרָהָם נִצַּל בְּנֵס עַל יְדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

• אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה •

הָרָן, [9]אָמְנָם לֹא כִּוֵּן לְגַמְרֵי לְשֵׁם שָׁמַיִם כִּי מָסַר נַפְשׁוֹ רַק עַל מְנַת שֶׁיַּעֲשׂוּ לוֹ נֵס, אֲבָל אַחֲרֵי הַכֹּל הֲרֵי נִשְׂרַף עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, עֲבוּר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְכָךְ זָכָה לוֹט בְּנוֹ, לִהְיוֹת עִם אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְעַל יְדֵי שֶׁנִּחְמְרוּ מֵעָיו בְּכִבְשַׁן הָאֵשׁ, יָצָא מִמֶּנּוּ דָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁאָמַר; וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מֵעָי, וּכְמוֹ כֵּן זָכָה לָצֵאת מִמֶּנּוּ מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, אָמְנָם כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת לְשֵׁם שָׁמַיִם שֶׁהָיָה מִסְתַּפֵּק וְאוֹמֵר; אִם אַבְרָהָם יְנַצַּח, אֲנִי שַׁיָּךְ לְאַבְרָהָם וְכוּ' לְכָךְ זָכָה רַק לְמֶחֱצָה, שֶׁהַזְּכָרִים הִתְרַחֲקוּ מִכָּל יִשְׂרָאֵל, וְהַנְּקֵבוֹת הִתְקָרְבוּ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ; עַמּוֹנִי אָסוּר בַּקָּהָל, וְלֹא עַמּוֹנִית. מוֹאָבִי אָסוּר בַּקָּהָל, וְלֹא מוֹאָבִית. [וְעַל דֶּרֶךְ צַחוּת אָמַר הַפָּנִי מְנַחֵם ז"ל שֶׁכֵּיוָן שֶׁהָרָן רַק דִּמָּה עַצְמוֹ בְּדִמְיוֹן בְּעָלְמָא לְאַבְרָהָם אָבִינוּ, נָאוּ גֶּעמַאכְט, לָכֵן, לוֹט שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ, הָיָה קִלַסְתֵּר פָּנָיו דּוֹמֶה בְּדִמְיוֹן בְּעָלְמָא לְאַבְרָהָם אָבִינוּ, נָאוּ גֶּעמַאכְט].

• לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ •

בַּיָּמִים [10]הַהֵם נִרְאָה ה' אֶל אַבְרָם בְּחָרָן וַיֹּאמֶר אֵלָיו; לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, וְשָׁם בָּאָרֶץ הַהִיא אֲבָרֶכְךָ, וְשָׁם אֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל, וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ, וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה עַתָּה קוּם צֵא לְךָ מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וְכָל אֲשֶׁר לְךָ וְגַם כָּל יְלִידֵי בֵּיתְךָ וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ בְּחָרָן הוֹצֵא אִתְּךָ מִזֶּה וְקוּם לֵךְ לְךָ אַרְצָה [11]כְּנַעַן. וְהָיָה אַבְרָהָם אָבִינוּ מְפֻחָד וְאוֹמֵר; הֲרֵי יֵשׁ לִי אַבָּא זָקֵן, וְאִם אֵצֵא וְאֵלֵךְ לְאֶרֶץ אַחֶרֶת, יִהְיוּ מְחַלְּלִין בִּי שֵׁם שָׁמַיִם וְאוֹמְרִים; הִנֵּיחַ אָבִיו וְהָלַךְ לוֹ לְעֵת זִקְנָתוֹ, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אוֹתְךָ אֲנִי פּוֹטֵר מִכִּבּוּד אָב וָאֵם, וְאֵין אֲנִי פּוֹטֵר לְאַחֵר מִכִּבּוּד אָב וָאֵם, וְגַם בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, יִכָּתֵב מִיתַת אָבִיךָ לִפְנֵי יְצִיאָתְךָ, תְּחִלָּה כָּתוּב; וַיָּמָת תֶּרַח בְּחָרָן וְאַחַר כָּךְ וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ.

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְדוּד וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן, וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ, וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיו וְאֶת כָּל רְכוּשָׁם [12]אֲשֶׁר רָכָשׁוּ, וְלֹא לָקַח רְכוּשׁ אַחֵר, רַק מָה שֶׁרָכַשׁ בְּעַצְמוֹ, כִּי אָבִיו תֶּרַח הָיָה מוֹכֵר צְלָמִים, וְכָל עִסְקוֹ מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ, הָיָה בַּעֲבוֹדָה זָרָה, וּבְעֵת שֶׁנִּפְרַד אַבְרָהָם וְהָלַךְ לְדַרְכּוֹ, לֹא רָצָה לֵהָנוֹת פְּרוּטָה מִנְּכְסֵי אָבִיו, שֶׁהֲרֵי הֵם אֲסוּרִים מִן הַדִּין, וְגַם אִם יִמְכְּרֵם וְיִקַּח אַחֵר תַּחְתֵּיהֶם, יִהְיֶה הַכֹּל אָסוּר שֶׁזֶּה נִקְרָא חֲלִיפֵי עֲבוֹדָה זָרָה, לָכֵן אָמְרָה הַתּוֹרָה שֶׁאַבְרָם לָקַח רַק מָה שֶׁרָכַשׁ, כִּי רְכוּשׁ אָבִיו הָיָה אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְגַם לֹא יַעֲזֹר לְבַטֵּל הָעֲבוֹדָה זָרָה עַל יְדֵי מְכִירָה, כֵּיוָן שֶׁזֶּה הָיָה עִסְקוֹ, בִּמְכִירַת עֲבוֹדָה זָרָה. אַבְרָהָם לָקַח עִמּוֹ גַּם אֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן שֶׁהֲרֵי אַבְרָהָם הָיָה מְגַיֵּר אֶת הָאֲנָשִׁים וְשָׂרָה מְגַיֶּרֶת הַנָּשִׁים וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן.

---

6. רש"י ויקרא כ"ב ל"ב
7. תרגום יונתן י"א כ"ח
8. רש"י י"א כ"ח
9. ליקוטי יהודה מהשפת אמת ומהאמרי אמת
10. ספר הישר
11. רבה ל"ט ז'
12. משמרת אלעזר לרבי שאול בראך

וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ.

וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם, וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ [13]הַזֹּאת, ה' בִּשְׁתֵּי בְּשׂוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ זֶרַע, וְשֶׁיִּתֵּן לָהֶם אֶת הָאָרֶץ, אֲבָל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בָּאָה כָּאן לְהוֹדִיעַ חִבָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, כַּמָּה הָיָה אוֹהֵב אֶת ה', כִּי עֶצֶם הַדָּבָר שֶׁה' נִגְלָה אֵלָיו, הָיְתָה אֶצְלוֹ שִׂמְחָה הֲכִי גְּדוֹלָה, הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשִּׁמְיעַת הַבְּשׂוֹרָה, שֶׁבִּשְׁבִיל כָּךְ לֹא הֶחְשִׁיב בְּשׂוֹרַת ב' הַמַּעֲלוֹת טוֹבוֹת לְכָלּוּם, בִּיחַס וּבְעֵרֶךְ שִׂמְחָתוֹ הַגְּדוֹלָה בְּגִלּוּי שְׁכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ אֵלָיו, כַּפָּתוּב וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיְדוָד הַנִּרְאֶה אֵלָיו, שֶׁהוּא בָּנָה אֶת הַמִּזְבֵּחַ לֹא בִּשְׁבִיל הַבְּשׂוֹרָה אֶלָּא בִּשְׁבִיל שִׂמְחָתוֹ שֶׁה' נִרְאָה אֵלָיו, וְזֶה סִימָן וְאוֹת לְזַרְעוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיֶּשְׁנָם כַּמָּה וְכַמָּה צַדִּיקִים אֲשֶׁר הִרְחִיקוּ וּמָאֲסוּ בְּכָל הַתַּעֲנוּגִים וַאֲפִלּוּ וּתְרוּ עַל יְלָדִים, הַכֹּל בַּעֲבוּר חֵשֶׁק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, כְּמוֹ שֶׁסִּפְּרוּ עַל בֶּן עַזַּאי, כְּשֶׁנִּשְׁאַל; מַדּוּעַ לֹא מִתְחַתֵּן וְיִהְיוּ לוֹ יְלָדִים? אָמַר; מָה אֶעֱשֶׂה וְנַפְשִׁי חָשְׁקָה בַּתּוֹרָה!

• וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם •

וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַהִיא, וַיְהִי רָעָב כָּבֵד בְּכָל אֶרֶץ כְּנַעַן, וְלֹא יָכְלוּ יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לָשֶׁבֶת בָּהּ מִפְּנֵי הָרָעָב, כִּי כָּבֵד מְאֹד, וְהִנֵּה אַבְרָהָם הִגִּיעַ לָאָרֶץ בְּצִוּוּי ה', וְרָצָה לְהַמְשִׁיךְ וְלָגוּר בָּהּ עַל אַף הָרָעָב, כִּי הֲרֵי הִגִּיעַ לְכָאן [14]בְּצִוּוּי ה', וְאָמְרוּ יוֹשְׁבֵי מָקוֹם הַהוּא מֵחֲמַת שֶׁזֶּה הַמִּין בָּא אֶצְלֵנוּ אֵרַע לָנוּ מִקְרֶה זֶה, בִּגְלַל אַבְרָם שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין וְכוֹפֵר בָּאֱלִילִים, לָכֵן קָרָה לָנוּ הַדָּבָר הַזֶּה וְנַעֲשָׂה רָעָב, וְהָיוּ מְקַלְלִים וּמְגַנִּים וּמְבַזִּים אוֹתוֹ וְדָנוּ אוֹתוֹ לְמִיתָה, וְכַאֲשֶׁר רָאָה אַבְרָהָם שֶׁמַּתְחִיל לְהִתְפַּשֵּׁט הַדֵּעָה הַזֹּאת, בֵּין אַנְשֵׁי כְּנַעַן, הָלַךְ לְמִצְרַיִם כְּדֵי לְהַשְׁקִיט הַדָּבָר לְבַל יִתְפַּשֵּׁט בֵּינֵיהֶם, וְיִהְיֶה בְּסַכָּנָה, וּלוּלֵי זֹאת לֹא הָיָה הוֹלֵךְ לְמִצְרַיִם, שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אִם לְךָ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן וְזֶה הָיָה מֵעֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת שֶׁנִּתְנַסָּה.

• הַיְרִידָה לְמִצְרַיִם •

וַיָּקָם אַבְרָם הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיֵּלְכוּ וַיֵּרְדוּ מִצְרַיְמָה מִפְּנֵי הָרָעָב, וַיִּהְיוּ בְּנַחַל מִצְרַיִם וְיָשְׁבוּ עַל הַנַּחַל יָמִים לָנוּחַ מִפְּנֵי הַדֶּרֶךְ, וַיִּתְהַלְּכוּ אַבְרָם וְשָׂרַי אִשְׁתּוֹ עַד שִׁפַּת נַחַל מִצְרַיִם, וְכַאֲשֶׁר הִבִּיט אַבְרָם אֶל הַמַּיִם, וַיַּרְא אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ כִּי יָפָה הִיא מְאֹד, וְעַד עַכְשָׁו, מֵעוֹלָם לֹא הִסְתַּכֵּל עַל [15]אִשְׁתּוֹ שֶׁהָיְתָה אַחַת מֵאַרְבַּע נָשִׁים יְפֵיפִיּוֹת בָּעוֹלָם, וְעַכְשָׁו שֶׁרָאָה אוֹתָהּ עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה זֶה, אָמַר אַבְרָם אֶל שָׂרַי, אַחֲרֵי אֲשֶׁר בָּרְאֵךְ הָאֱלֹקִים בַּמַּרְאֶה הַטּוֹב הַזֶּה, יָרֵא וּמְפַחֵד אֲנִי מֵהַמִּצְרִים פֶּן יַהַרְגוּנִי, וְלָקְחוּ אוֹתָךְ, כִּי אֵין יִרְאַת אֱלֹקִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה, אַךְ זֶה הָעֵצָה אֲשֶׁר תַּעֲשִׂי עִמִּי בְּחַסְדֵּךְ, אִמְרִי נָא בִּשְׁבִילִי, שֶׁאַתְּ אֲחוֹתִי, לְכָל אֲשֶׁר יִשְׁאֲלוּ אוֹתָךְ עָלַי, לְמַעַן יִיטַב לִי וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת, וַיְצַו אַבְרָם גַּם לְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ אִתּוֹ מִצְרַיְמָה מִפְּנֵי הָרָעָב וְגַם אֶל לוֹט בֶּן אָחִיו צִוָּה לֵאמֹר, כִּי יִשְׁאֲלוּ אֶתְכֶם הַמִּצְרִיִּים אֶל שָׂרַי וַאֲמַרְתֶּם אֲחוֹת אַבְרָם הִיא, וּבְכָל זֹאת לֹא בָּטַח אַבְרָם בָּהֶם בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה אַךְ לָקַח אֶת שָׂרַי, וַיִּתְּנָהּ בַּתֵּבָה וַיְסִתִּירֶנָּה.

• וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרַיְמָה •

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְמִצְרַיִם, עָצְרוּ אוֹתוֹ בַּמֶּכֶס, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ מָה יֵשׁ לוֹ בְּתוֹךְ הַתֵּבָה, אָמַר [16]לָהֶם אַבְרָהָם מָה אַתֶּם רוֹצִים? אָמְרוּ לוֹ הַמִּצְרִים, כַּנִּרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְךָ כֵּלִים בַּתֵּבָה, אָמַר אַבְרָהָם אֲנִי נוֹתֵן אֶת הַמֶּכֶס הַמַּגִּיעַ מִכֵּלִים, אָמְרוּ לוֹ הַמִּצְרִים, וְאוּלַי אַתָּה נוֹשֵׂא מֻשִׁי מֻבְחָר, אָמַר אֶתֵּן מֶכֶס מִמֻּשִׁי מֻבְחָר, אָמְרוּ לוֹ וְאוּלַי מַרְגָּלִיּוֹת אַתָּה נוֹשֵׂא, אָמַר אֶתֵּן מֶכֶס שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת, עַד שֶׁאָמְרוּ לוֹ הַמִּצְרִים אִי אֶפְשָׁר לְךָ לְהַפְטֵר מִמֶּנּוּ, אֶלָּא תִּפְתַּח אֶת הַתֵּבָה וְתַרְאֶה לָנוּ מָה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, כֵּיוָן שֶׁפָּתְחוּ אֶת הַתֵּבָה, הִתְפַּלְּאוּ מְאוֹד, כִּי אֶרֶץ מִצְרַיִם הֵם אֲנָשִׁים שְׁחוֹרִים וּכְעוּרִים וְלֹא רָאוּ כָּזֹאת אִשָּׁה יָפָה, וְהִתְפַּרְסֵם הַדָּבָר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם מִזִּיו אוֹרָהּ שֶׁל שָׂרָה, וְכֻלָּם אָמְרוּ רְאוּיָה זוֹ לַמֶּלֶךְ.

וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרֵי פַּרְעֹה, וְהָיוּ רָבִים עָלֶיהָ, אֶחָד אוֹמֵר אֲנִי אֲשַׁלֵּם מֵאָה דִּינָרִין כְּדֵי לְהַכְנִיס אוֹתָהּ לְפַרְעֹה וְאֶחָד אוֹמֵר אֲנִי אֶתֵּן מָאתַיִם וְאַכְנִיס אוֹתָהּ, עַד שֶׁהוּבְאָה לְבֵית פַּרְעֹה.

• אַבְרָהָם וְשָׂרָה זוֹעֲקִים לָה' •

שָׂרָה אִמֵּנוּ הִגִּיעָה לְבֵית פַּרְעֹה בְּלֵיל פֶּסַח, לַיְלָה שֶׁל הַרְבֵּה נִסִּים, וְכֵיָון שֶׁתָּפְסוּ אֶת שָׂרָה, הָיָה אַבְרָהָם בּוֹכֶה וּמִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאוֹמֵר; רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זוֹ הִוא בִּטְחוֹנִי שֶׁבָּטַחְתִּי בְּךָ, וְעָכְשָׁו עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ, וְאַל תְּבַיְּשֵׁנִי מִסִּבְרִי, עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ, וְגַם שָׂרָה אִמֵּנוּ שֶׁרָאֲתָה שֶׁהִיא נִתּוּנָה בְּצָרָה גְּדוֹלָה, תָּפְסָה אֶת אָמָּנוּת אֲבוֹתֵינוּ, [17]וְכָל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה הָיְתָה שָׂרָה שְׁטוּחָה עַל פָּנֶיהָ, וְצוֹוַחַת וְאוֹמֶרֶת; רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲנִי לֹא הָיִיתִי יוֹדַעַת כְּלוּם, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁאָמַר לִי בַּעֲלִי שֶׁאָמַרְתְּ לוֹ, לֵךְ לְךָ, הֶאֱמַנְתִּי לִדְבָרֶיךָ, וַעֲכְשָׁו נִשְׁאַרְתִּי יְחִידָה מֵאָבִי וּמֵאִמִּי וּמִבַּעֲלִי, וְכָעֵת יָבֹא רָשָׁע זֶה וְיִתְעוֹלֵל בִּי? עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וּלְמַעַן בִּטְחוֹנִי בִּדְבָרֶיךָ. וְעוֹד אָמְרָה; רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַבְרָהָם יָצָא בְּהַבְטָחָה, [שֶׁהִבְטִיחוּ ה' וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ] וַאֲנִי יָצָאתִי בֶּאֱמוּנָה, [שֶׁהֲרֵי לְשָׂרָה לֹא הִבְטִיחַ אֶלָּא הֶאֱמִינָה וּבָטְחָה בִּנְבוּאָתוֹ,] וְאַבְרָהָם מִבַּחוּץ, וַאֲנִי בְּתוֹךְ בֵּית הַסֹּהַר? שֶׁאִם אַבְרָהָם הָיָה גַּם כֵּן בְּתוֹךְ הַצָּרָה, הָיְתָה שָׂרָה בּוֹטַחַת וּמַאֲמִינָה עַל הַבְטָחַת ה' לְאַבְרָהָם, שֶׁיַּצִּיל אוֹתָהּ עַל יְדֵי הַבְטָחָתוֹ. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא; לֹא בִּשְׁבִיל הַבְטָחָה אֲנִי עוֹשֶׂה, אֶלָּא תְּפִלָּה אֲנִי שׁוֹמֵעַ, וְגָדוֹל שְׂכַר הַמַּאֲמִין

13. אור החיים
14. נועם אלימלך בתחילת אגרת הקודש
15. מגילה ט"ו
16. רבה מ' ה', זהר עמוד רנ"ה
17. רבה מ"א ב', מדרש תנחומא ה'

מִשְׁכַּר הַמָּבְטָח, וְיִתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם עַל יָדְךָ, וְלָכֵן כָּל מָה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה בִּשְׁבִילֶךָ אֲנִי עוֹשֶׂה, וְהַכֹּל אוֹמְרִים עַל דְּבַר שָׂרַי, וְאָכֵן הִגִּיעַ הַמַּלְאָךְ, וּרְצוּעָה בְּיָדוֹ, וְאָמַר לְשָׂרָה, אִם אַתְּ אוֹמֶרֶת לִי לְהַכּוֹתוֹ, אֲנִי מַכֶּה, וְאִם אַתְּ אוֹמֶרֶת לִי לְהַפְסִיק אֲנִי מַפְסִיק, וְכָךְ הָיָה, הַמַּלְאָךְ הָיָה מִתְעַיֵּץ עִם שָׂרָה עַל כָּל מַכָּה וּמַכָּה, אִם אוֹמֶרֶת שָׂרַי שֶׁיִּלְקֶה הָיָה מַכֵּהוּ, וְאִם אוֹמֶרֶת שֶׁיַּמְתִּין לוֹ קִמְעָה הָיָה עוֹשֶׂה.

וְכַאֲשֶׁר הִבָּהוּ הַמַּלְאָךְ מַכָּה רַבָּה, נִבְהַל הַמֶּלֶךְ וְנֶחְרַד וְגַם כָּל עַבְדֵי פַּרְעֹה וְכָל בֵּיתוֹ הִכָּה הַמַּלְאָךְ בַּלַּיְלָה הַהִיא מַכָּה רַבָּה עַל דְּבַר שָׂרַי, וַתְּהִי צְעָקָה גְּדוֹלָה בְּכָל אַנְשֵׁי בֵּית פַּרְעֹה בַּלַּיְלָה הַהוּא, וּכְשָׁרָאָה פַּרְעֹה אֶת כָּל הָרָעָה הַבָּאָה עָלָיו, אָמַר; בְּוַדַּאי בִּשְׁבִיל הָאִשָּׁה הַזֹּאת בָּא אֵלַי הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה, וַיְדַבֵּר עַל לִבָּהּ דְּבָרִים טוֹבִים, אָמַר הַמֶּלֶךְ אֶל שָׂרַי הַגִּידִי נָא לִי אוֹדוֹת הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּאת עִמּוֹ הֲנָה מָה הוּא לָךְ, אָמְרָה שָׂרַי הָאִישׁ הַהוּא הוּא בַּעֲלִי! וּמָה שֶׁאָמַרְתִּי לְךָ שֶׁהוּא אָחִי, כִּי פָּחַדְתִּי וְיָרֵאתִי פֶּן תְּמִיתוּהוּ בְּרָעָתְכֶם, וַיֶּחְדַּל הַמֶּלֶךְ וְעָזַב אֶת שָׂרַי לְנַפְשָׁהּ, וַיַּחְדְּלוּ מִמֶּנּוּ וּמִבֵּיתוֹ מַכּוֹת הַמַּלְאָךְ, אָז יָדַע פַּרְעֹה לְנָכוֹן כִּי בַּעֲבוּר שָׂרַי הֻכָּה וַיִּתְמַהּ הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְזֹּה.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לְאַבְרָם וְאָמַר; מַה זֹּאת עָשִׂיתָ לִי לָמָּה אָמַרְתָּ אֲחוֹתִי הִיא וָאֶקַּח אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה, וַתָּבֹא עָלַי וְעַל בֵּיתִי מַכָּה רַבָּה מְאֹד, עַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ לְךָ מֵאַרְצֵנוּ פֶּן נָמוּת כֻּלָּנוּ בַּעֲבוּרָהּ, וַיִּקַּח פַּרְעֹה עוֹד צֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים וּשְׁפָחֹת, וְכֶסֶף וְזָהָב וַיִּתֵּן לְאַבְרָם, וְהֵשִׁיב לוֹ אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ, וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה אַחַת אֲשֶׁר לוֹ אֲשֶׁר יָלְדָה לוֹ פִּילַגְשׁוֹ וּשְׁמָהּ הָגָר, וַיִּתְּנָהּ אֶל שָׂרַי לִשְׁפְחָה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל בִּתּוֹ טוֹב לָךְ בִּתִּי אֲשֶׁר תִּהְיִי לִשְׁפְחָה בְּבֵית הָאִשָּׁה הַזֹּאת, מֵהֱיוֹתֵךְ גְּבִירָה בְּבֵיתִי, אַחֲרֵי אֲשֶׁר רָאִינוּ אֶת הָרָעָה הַבָּאָה עָלֵינוּ בַּעֲבוּר הָאִשָּׁה הַזֹּאת, וַיָּקָם אַבְרָם וַיַּעַל מִמִּצְרַיִם הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיֵּצוּ עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אֹתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ.

• אַבְרָם פּוֹרֵעַ הַקְּפוֹתָיו •

אַבְרָם [18]אָבִינוּ כָּל שְׁאִיפוֹתָיו הָיוּ לַעֲבֹד אֶת ה', וְהַכֹּל עָשָׂה בְּמְסִירוּת נֶפֶשׁ מַמָּשׁ, כַּאֲשֶׁר נִצְרַךְ לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם עֲבוּר הָרָעָב, הָיוּ לֵיצָנֵי הַדּוֹר שׂוֹאֲלִים אוֹתוֹ; מַדּוּעַ הִטְרִיחַ אוֹתְךָ ה' לָלֶכֶת לְחוּץ לָאָרֶץ?! וְכָעֵת שֶׁחָזַר פָּרַע וְהִשְׁלִים לָהֶם תֵּרוּץ, שֶׁרָאוּ בְּאֵיזֶה עֹשֶׁר וְכָבוֹד וּבִרְכוּשׁ רַב עָלָה מִמִּצְרַיִם, אָמְנָם לִכְשֶׁעַצְמוֹ לֹא הָיָה מְרֻצֶּה בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד לְהַטְרִיד אֶת עַצְמוֹ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם עֲבוּר כֶּסֶף וְזָהָב, אַךְ אַחַר כָּךְ רָאָה שֶׁהָעֹשֶׁר שֶׁהֵבִיא עִמּוֹ גָּרַם לְהַפְרִיד מֵעִמּוֹ אֶת לוֹט, אָז הֵבִין שֶׁהַכֹּל הָיָה כְּדַאי.

• שִׁנּוּי הַנְּהָגָה •

אַבְרָם [19]אָבִינוּ בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה גָּר בְּאוּר כַּשְׂדִּים הָיָה מוֹסֵר נַפְשׁוֹ, וְלֹא הִבִּיט עַל חַיָּיו, הָיָה שׁוֹבֵר צַלְמֵי נִמְרוֹד, וְעָמַד נֶגְדּוֹ וְהָיָה מִתְקוֹטֵט עִם כָּל סְבִיבָיו, גַּם כַּאֲשֶׁר הָיְתָה נִשְׁקֶפֶת סַכָּנָה לְחַיָּיו, אַךְ כְּשֶׁהִגִּיעַ לְאֶרֶץ כְּנַעַן עַל אַף שֶׁהָיְתָה מְלֵאָה גִּלּוּלִים וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן הָיָה תַּחְתָּיו עֲבוֹדָה זָרָה, וְכֵן עַל כָּל הַר וְגִבְעָה בְּכָל זֹאת שִׁנָּה אֶת דַּרְכּוֹ וְלֹא שִׁבֵּר אֱלִילֵיהֶם, וְלֹא הִתְקוֹטֵט עִמָּם, אַדְרַבָּה הִתְנַהֵג בְּנִימוּס, וְהִשְׁתַּדָּלוּ לִבְנֵי חַת וְנִכְנַע לָהֶם, וְהִסְבָּה לְכָךְ כִּי שָׁם בְּאוּר כַּשְׂדִּים כַּמָּה שֶׁרַק דִּבֵּר אֲלֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ לְקוֹלוֹ כְּלָל, וְכַמָּה שֶׁהוֹכִיחָם לֹא הוֹעִיל בְּכָל תּוֹכְחוֹתָיו, וְלֹא גִּיֵּר שָׁם נְפָשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה בָּאָרֶץ, וְלֹא הָיוּ שָׁם מִי שֶׁמַּכִּיר אֶת ה' כִּי אִם הוּא, לָכֵן הִשְׁלִיךְ נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד לְהַפְרִישָׁם מֵעֲבוֹדָה זָרָה כָּל מָה שֶׁאֶפְשָׁר, וְלֹא הָיָה אִכְפַּת לוֹ גַּם אִם יְמִיתוּהוּ, אֲבָל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָרָא בְּשֵׁם ה' וְנִתְגַּדֵּל שְׁמוֹ, וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ רְבָבוֹת, וְעָשָׂה נְפָשׁוֹת הַרְבֵּה, לָכֵן לֹא הָיָה לוֹ רְשׁוּת לְמְסֹר נַפְשׁוֹ לְהִתְגָּרוֹת עִם אוֹתָן שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ לוֹ וְלֹא נִתְגַּיְּרוּ, כִּי אִם יְמִיתוּהוּ, מָה יַּעֲשׂוּ כָּל אוֹתָן תַּלְמִידִים הַסְּמוּכִים עַל הוֹרָאתוֹ וְתוֹרָתוֹ, וְאָסוּר הָיָה לוֹ לִסְמֹךְ עַל הַנֵּס, כִּי אוּלַי לֹא יֵעָשֶׂה לוֹ נֵס, וְאֵין לוֹ רְשׁוּת לְהַפְסִיד לַתַּלְמִידִים, וְכֵיוָן שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שֶׁנִּתְגַּדֵּל שְׁמוֹ וְנֶאֱסְפוּ אֵלָיו הַרְבֵּה גֵּרִים, עַל יְדֵי זֶה עָבַד אֶת ה' בִּמְנוּחָה וְהַשְׁקֵט, וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לְהִתְקוֹטֵט עִם הָרְשָׁעִים אֶלָּא הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמָע וְהֶחָדֵל יֶחְדָּל, הָיָה זֶה לַהֲנָאָתוֹ וּלְטוֹבָתוֹ כְּפִי שֶׁה' אָמַר לוֹ.

• יִשְׁמָעֵאל •

הָגָר שִׁפְחַת שָׂרַי נִשְּׂאָה לְאַבְרָהָם, וַתֵּלֶד לוֹ אֶת יִשְׁמָעֵאל וְכַאֲשֶׁר גָּדַל יִשְׁמָעֵאל, הָיָה רוֹבֶה קַשָּׁת, וַיָּשֶׁב בַּמִּדְבָּר יָמִים רַבִּים, וַיִּלְכּוּ אַחֲרֵי כֵן הוּא וְאִמּוֹ אַרְצָה מִצְרַיִם וַיֵּשְׁבוּ שָׁם; וַתִּקַּח הָגָר לִבְנָהּ אִשָּׁה מִמִּצְרַיִם וּשְׁמָהּ מְרִיבָה. וַתַּהַר אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל וַתֵּלֶד לוֹ אַרְבָּעָה בָּנִים וּבַת אַחַת. וַיִּסַּע יִשְׁמָעֵאל אַחֲרֵי כֵן הוּא וְאִמּוֹ וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּשׁוּבוּ הַמִּדְבָּרָה. וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֹהָלִים בַּמִּדְבָּרוֹת אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בָּהֶם וַיִּהְיוּ נוֹסְעִים וְחוֹנִים תָּמִיד מִדֵּי חֹדֶשׁ וּמִדֵּי שָׁנָה. וַיִּתֵּן אֱלֹקִים לְיִשְׁמָעֵאל צֹאן וּבָקָר וְאֹהָלִים בַּעֲבוּר אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד בְּמִקְנֶה. וַיָּשֶׁב יִשְׁמָעֵאל בַּמִּדְבָּרוֹת בְּאֹהָלִים נוֹסֵעַ וְחוֹנֶה יָמִים רַבִּים וּפְנֵי אַבְרָהָם אָבִיו לֹא רָאָה.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שָׂרָה אִשְׁתּוֹ: "אֱלֹקִי לִי וְאָרְאֶה אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּנִי, כִּי הִתְאַוִּיתִי אֵלָיו לִרְאוֹתוֹ, כִּי לֹא רְאִיתִיו זֶה יָמִים." וַיֵּרְכֵּב אַבְרָהָם עַל גָּמָל אֶחָד מִגַּמָּלָיו וַיֵּלֶךְ הַמִּדְבָּרָה לְבַקֵּשׁ אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ כִּי שָׁמַע כִּי הוּא יוֹשֵׁב בָּאֹהֶל בַּמִּדְבָּר עִם כָּל אֲשֶׁר לוֹ וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם הַמִּדְבָּרָה וַיָּגִיעַ אֶל אֹהֶל יִשְׁמָעֵאל בַּחֲצוֹת הַיּוֹם, וַיִּשְׁאַל עַל יִשְׁמָעֵאל וַיִּמְצָא אֶת אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל יוֹשֶׁבֶת בְּאֹהֶל עִם בָּנֶיהָ וְיִשְׁמָעֵאל אִישָׁהּ אֵין עִמָּהֶם, וַיִּשְׁאַל אַבְרָהָם אֶת אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל לֵאמֹר אָנָה פָּנָה יִשְׁמָעֵאל וַתֹּאמֶר הָלַךְ הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד.

וְאַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ רוֹכֵב עַל הַגָּמָל וְלֹא יָרַד מֵעָלָיו אַרְצָה, כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לֹא יֵרֵד מֵעַל הַגָּמָל אַרְצָה, וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל; בִּתִּי תְּנִי לִי מְעַט מַיִם וְאֶשְׁתֶּה, כִּי יָגַעַ וְעָיֵף אָנֹכִי מֵהַדֶּרֶךְ." וְתַעַן אֵשֶׁת

18. חתם סופר ד"ה וילך למסעיו

19. חתם סופר ד"ה לך לך

יִשְׁמָעֵאל וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם: "אֵין לָנוּ לֹא מַיִם וְלֹא לֶחֶם." וַתֵּשֶׁב בְּאָהֳלָה וְלֹא הִבִּיטָה אֶל אַבְרָהָם וְלֹא שָׁאֲלָה אוֹתוֹ, מִי הוּא. וַתְּהִי אַךְ מַכָּה אֶת בָּנֶיהָ בָּאֹהֶל וַתְּקַלְלֵם, וַתְּקַלֵּל גַּם אֶת יִשְׁמָעֵאל בַּעֲלָהּ וְתַחֲרְפֵהוּ. וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶת כָּל דִּבְרֵי אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל אֶל בָּנֶיהָ וַיַּחַר לוֹ מְאֹד וַיֵּרַע בְּעֵינָיו. וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶל הָאִשָּׁה לָצֵאת אֲלֵיו מֵאָהֳלָה, וַתֵּצֵא הָאִשָּׁה וַתַּעֲמֹד נֶגֶד אַבְרָהָם, וְאַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ רוֹכֵב עַל הַגָּמָל. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל: "בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל אִישֵׁךְ הֵנָּה, וְדִבַּרְתְּ אֲלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: בָּא הֵנָּה אִישׁ זָקֵן מְאֹד מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אוֹתָךְ, וְכָזֶה וְכָזֶה מַרְאֵהוּ וְתָאָרוֹ, וְלֹא שְׁאַלְתִּיו מִי הוּא. וַיֵּרָא כִּי אֵינֶךְ פֹּה וַיֹּאמֶר: בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל אִישֵׁךְ וְאָמַרְתְּ אֵלָיו: כֹּה אָמַר הָאִישׁ הַהוּא: בְּבוֹאֲךָ הָסֵר אֶת יְתֵד הָאֹהֶל הַזֶּה אֲשֶׁר נָתַתָּ פֹּה וְשַׂמְתָּ תַּחְתֶּיהָ יָתֵד אַחֶרֶת, וַיְכַל אַבְרָהָם לְצַוּוֹת אֶת הָאִשָּׁה וַיִּפֶּן וַיֵּלֶךְ עַל הַגָּמָל וַיָּשָׁב לְדַרְכּוֹ.

וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן, וַיָּבוֹא יִשְׁמָעֵאל מְצִידוֹ הוּא וְאִמּוֹ וַיָּשָׁב אֶל אָהֳלוֹ. וַתְּדַבֵּר אֵלָיו אִשְׁתּוֹ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: "בָּא הֵנָּה אִישׁ זָקֵן מְאֹד מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אוֹתָךְ, וְכָזֶה וְכָזֶה מַרְאֵהוּ, וְלֹא שְׁאַלְתִּיו מִי הוּא. וַיֵּרָא כִּי אֵינֶךְ פֹּה וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר: בְּבוֹא אִישֵׁךְ הֵנָּה וְאָמַרְתְּ אֵלָיו: כֹּה אָמַר הָאִישׁ הַזָּקֵן: הָסֵר אֶת יְתֵד הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָתַתָּ פֹּה וְשַׂמְתָּ תַּחְתֶּיהָ יָתֵד אַחֶרֶת." וַיִּשְׁמַע יִשְׁמָעֵאל אֶת דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ, הֵבִין וְיָדַע כִּי הוּא אָבִיו וַאֲשֶׁר לֹא כִבְּדָה אוֹתוֹ אִשְׁתּוֹ. וַיְבַן יִשְׁמָעֵאל אֶת דִּבְרֵי אָבִיו אֲשֶׁר דִּבֵּר אֶל אִשְׁתּוֹ, וַיִּשְׁמַע יִשְׁמָעֵאל בְּקוֹל אָבִיו וַיְגָרֶשׁ יִשְׁמָעֵאל אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא וַתֵּלֶךְ לָהּ. וַיֵּלֶךְ יִשְׁמָעֵאל אַחֲרֵי כֵן אַרְצָה כְּנַעַן וַיִּקַּח אִשָּׁה אַחֶרֶת וַיְבִיאָהּ אֶל אָהֳלוֹ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם. וַיְהִי מִקֵּץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: "אֵלֵךְ לִי עוֹד וְאֶרְאֶה אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּנִי וַאֲבוֹאָה, כִּי לֹא רְאִיתִיו זֶה יָמִים רַבִּים." וַיִּרְכַּב עַל גְּמַלּוֹ וַיֵּלֶךְ הַמִּדְבָּרָה וַיִּגַּע אֶל אֹהֶל יִשְׁמָעֵאל בַּחֲצִי הַיּוֹם. וַיִּשְׁאַל עַל יִשְׁמָעֵאל, וַתֵּצֵא אִשְׁתּוֹ מִן הָאֹהֶל וַתֹּאמֶר: "אֵינֶנּוּ פֹּה, אֲדוֹנִי, כִּי הָלַךְ הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד וְלִרְעוֹת אֶת הַגְּמַלִּים." וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל אַבְרָהָם: "סוּרָה, אֲדוֹנִי, אֶל הָאֹהֶל וְאָכַלְתָּ פַּת לֶחֶם, כִּי עָיְפָה נַפְשְׁךָ מִן הַדֶּרֶךְ." וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אַבְרָהָם: "לֹא אֶשֵּׁב, כִּי מְמַהֵר אָנֹכִי לָלֶכֶת לְדַרְכִּי; אַךְ תְּנִי נָא לִי מְעַט מַיִם וְשָׁתִיתִי כִּי צָמֵאתִי." וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתָּבוֹא הָאֹהֶלָה וַתּוֹצֵא מַיִם וְלֶחֶם אֶל אַבְרָהָם וַתִּתֵּן לְפָנָיו וְתִפְצַר בּוֹ מְאֹד לֶאֱכֹל, וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטֶב לִבּוֹ וַיְבָרֶךְ אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ. וַיְכַל לֶאֱכֹל וַיְבָרֶךְ אֶת ה', עָמַד אַבְרָהָם וְהָיָה מִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הקב"ה עַל בְּנוֹ, וְנִתְמַלֵּא בֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׁמָעֵאל מִכָּל טוּב מִמִּין הַבְּרָכוֹת, וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל: "בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל וְאָמַרְתְּ אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: בָּא הֵנָּה אִישׁ זָקֵן מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, וְכָזֶה וְכָזֶה מַרְאֵהוּ, וַיֹּאמֶר אֵלַי: בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל הֵנָּה וְאָמַרְתְּ אֵלָיו: כֹּה אָמַר הָאִישׁ הַזָּקֵן: הַיָּתֵד שֶׁשַּׂמְתָּ פֹּה בָּאֹהֶל טוֹבָה מְאֹד; אַל תָּסִרְנָה מִן הָאֹהֶל." וַיְכַל אַבְרָהָם לְצַוּוֹת אֶת הָאִשָּׁה וַיִּרְכַּב וַיֵּלֶךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים. וַיָּבוֹא יִשְׁמָעֵאל אֶל אָהֳלוֹ, וַתֵּצֵא אִשְׁתּוֹ לְקָרָאתוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב, וַתֹּאמֶר אֵלָיו: "בָּא הֵנָּה אִישׁ אֶחָד זָקֵן מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְיִשְׁאַל עָלֶיךָ וְאַיִן, וְאוֹצִיא לוֹ לֶחֶם לַמַּיִם וְיֹאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ וַיְדַבֵּר אֵלַי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל אִישֵׁךְ הֵנָּה וְאָמַרְתְּ אֵלָיו: "בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל: "בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל אִישֵׁךְ הֵנָּה, וְדִבַּרְתְּ אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: בָּא הֵנָּה אִישׁ זָקֵן מְאֹד מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אוֹתָךְ, וְכָזֶה וְכָזֶה מַרְאֵהוּ, וְלֹא שְׁאַלְתִּיו מִי הוּא. וַיֵּרָא כִּי אֵינֶךְ פֹּה וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר: כֹּה אָמַר הָאִישׁ הַזָּקֵן: הָסֵר אֶת יְתֵד הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָתַתָּ פֹּה וְשַׂמְתָּ תַּחְתֶּיהָ יָתֵד אַחֶרֶת." וַיִּשְׁמַע יִשְׁמָעֵאל אֶת דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ, הֵבִין וְיָדַע כִּי הוּא אָבִיו וַאֲשֶׁר לֹא כִבְּדָה אוֹתוֹ אִשְׁתּוֹ. וַיְבַן יִשְׁמָעֵאל אֶת דִּבְרֵי אָבִיו אֲשֶׁר דִּבֵּר אֶל אִשְׁתּוֹ, וַיִּשְׁמַע יִשְׁמָעֵאל בְּקוֹל אָבִיו וַיְגָרֶשׁ יִשְׁמָעֵאל אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא וַתֵּלֶךְ לָהּ. וַיֵּלֶךְ יִשְׁמָעֵאל אַחֲרֵי כֵן אַרְצָה כְּנַעַן וַיִּקַּח אִשָּׁה אַחֶרֶת וַיְבִיאָהּ אֶל אָהֳלוֹ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם. וַיְהִי מִקֵּץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: "אֵלֵךְ לִי עוֹד וְאֶרְאֶה אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּנִי וַאֲבוֹאָה, כִּי לֹא רְאִיתִיו זֶה יָמִים רַבִּים." וַיִּרְכַּב עַל גְּמַלּוֹ וַיֵּלֶךְ הַמִּדְבָּרָה וַיִּגַּע אֶל אֹהֶל יִשְׁמָעֵאל בַּחֲצִי הַיּוֹם. וַיִּשְׁאַל עַל יִשְׁמָעֵאל, וַתֵּצֵא אִשְׁתּוֹ מִן הָאֹהֶל וַתֹּאמֶר: "אֵינֶנּוּ פֹּה, אֲדוֹנִי, כִּי הָלַךְ הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד וְלִרְעוֹת אֶת הַגְּמַלִּים." וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל אַבְרָהָם: "סוּרָה, אֲדוֹנִי, אֶל הָאֹהֶל וְאָכַלְתָּ פַּת לֶחֶם, כִּי עָיְפָה נַפְשְׁךָ מִן הַדֶּרֶךְ." וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אַבְרָהָם: "לֹא אֶשֵּׁב, כִּי מְמַהֵר אָנֹכִי לָלֶכֶת לְדַרְכִּי; אַךְ תְּנִי נָא לִי מְעַט מַיִם וְשָׁתִיתִי כִּי צָמֵאתִי." וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתָּבוֹא הָאֹהֶלָה וַתּוֹצֵא מַיִם וְלֶחֶם אֶל אַבְרָהָם וַתִּתֵּן לְפָנָיו וְתִפְצַר בּוֹ מְאֹד לֶאֱכֹל, וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטֶב לִבּוֹ וַיְבָרֶךְ אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ. וַיְכַל לֶאֱכֹל וַיְבָרֶךְ אֶת ה', עָמַד אַבְרָהָם וְהָיָה מִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הקב"ה עַל בְּנוֹ, וְנִתְמַלֵּא בֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׁמָעֵאל מִכָּל טוּב מִמִּין הַבְּרָכוֹת, וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל: "בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל וְאָמַרְתְּ אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: בָּא הֵנָּה אִישׁ זָקֵן מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, וְכָזֶה וְכָזֶה מַרְאֵהוּ, וַיֹּאמֶר אֵלַי: בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל הֵנָּה וְאָמַרְתְּ אֵלָיו: כֹּה אָמַר הָאִישׁ הַזָּקֵן: הַיָּתֵד שֶׁשַּׂמְתָּ פֹּה בָּאֹהֶל טוֹבָה מְאֹד; אַל תָּסִרְנָה מִן הָאֹהֶל." וַיְכַל אַבְרָהָם לְצַוּוֹת אֶת הָאִשָּׁה וַיִּרְכַּב וַיֵּלֶךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים. וַיָּבוֹא יִשְׁמָעֵאל אֶל אָהֳלוֹ, וַתֵּצֵא אִשְׁתּוֹ לְקָרָאתוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב, וַתֹּאמֶר אֵלָיו: "בָּא הֵנָּה אִישׁ אֶחָד זָקֵן מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְיִשְׁאַל עָלֶיךָ וְאַיִן, וְאוֹצִיא לוֹ לֶחֶם לַמַּיִם וְיֹאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ וַיְדַבֵּר אֵלַי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל אִישֵׁךְ הֵנָּה וְאָמַרְתְּ אֵלָיו: "בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל: "בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל אִישֵׁךְ הֵנָּה, וְדִבַּרְתְּ אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: בָּא הֵנָּה אִישׁ זָקֵן מְאֹד מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אוֹתָךְ, וְכָזֶה וְכָזֶה מַרְאֵהוּ, וְלֹא שְׁאַלְתִּיו מִי הוּא. וַיֵּרָא כִּי אֵינֶךְ פֹּה וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר: כֹּה אָמַר הָאִישׁ הַזָּקֵן: הָסֵר אֶת יְתֵד הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָתַתָּ פֹּה וְשַׂמְתָּ תַּחְתֶּיהָ יָתֵד אַחֶרֶת." וַיִּשְׁמַע יִשְׁמָעֵאל אֶת דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ, הֵבִין וְיָדַע כִּי הוּא אָבִיו וַאֲשֶׁר לֹא כִבְּדָה אוֹתוֹ אִשְׁתּוֹ. וַיְבַן יִשְׁמָעֵאל אֶת דִּבְרֵי אָבִיו אֲשֶׁר דִּבֵּר אֶל אִשְׁתּוֹ, וַיִּשְׁמַע יִשְׁמָעֵאל בְּקוֹל אָבִיו וַיְגָרֶשׁ יִשְׁמָעֵאל אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא וַתֵּלֶךְ לָהּ. וַיֵּלֶךְ יִשְׁמָעֵאל אַחֲרֵי כֵן אַרְצָה כְּנַעַן וַיִּקַּח אִשָּׁה אַחֶרֶת וַיְבִיאָהּ אֶל אָהֳלוֹ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם. וַיְהִי מִקֵּץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: "אֵלֵךְ לִי עוֹד וְאֶרְאֶה אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּנִי וַאֲבוֹאָה, כִּי לֹא רְאִיתִיו זֶה יָמִים רַבִּים." וַיִּרְכַּב עַל גְּמַלּוֹ וַיֵּלֶךְ הַמִּדְבָּרָה וַיִּגַּע אֶל אֹהֶל יִשְׁמָעֵאל בַּחֲצִי הַיּוֹם. וַיִּשְׁאַל עַל יִשְׁמָעֵאל, וַתֵּצֵא אִשְׁתּוֹ מִן הָאֹהֶל וַתֹּאמֶר: "אֵינֶנּוּ פֹּה, אֲדוֹנִי, כִּי הָלַךְ הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד וְלִרְעוֹת אֶת הַגְּמַלִּים." וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל אַבְרָהָם: "סוּרָה, אֲדוֹנִי, אֶל הָאֹהֶל וְאָכַלְתָּ פַּת לֶחֶם, כִּי עָיְפָה נַפְשְׁךָ מִן הַדֶּרֶךְ." וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אַבְרָהָם: "לֹא אֶשֵּׁב, כִּי מְמַהֵר אָנֹכִי לָלֶכֶת לְדַרְכִּי; אַךְ תְּנִי נָא לִי מְעַט מַיִם וְשָׁתִיתִי כִּי צָמֵאתִי." וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתָּבוֹא הָאֹהֶלָה וַתּוֹצֵא מַיִם וְלֶחֶם אֶל אַבְרָהָם וַתִּתֵּן לְפָנָיו וְתִפְצַר בּוֹ מְאֹד לֶאֱכֹל, וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ וַיְבָרֶךְ אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ. וַיְכַל לֶאֱכֹל וַיְבָרֶךְ אֶת ה', עָמַד אַבְרָהָם וְהָיָה מִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הקב"ה עַל בְּנוֹ, וְנִתְמַלֵּא בֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׁמָעֵאל מִכָּל טוּב מִמִּין הַבְּרָכוֹת, וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל אֵשֶׁת יִשְׁמָעֵאל: "בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל וְאָמַרְתְּ אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: בָּא הֵנָּה אִישׁ זָקֵן מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, וְכָזֶה וְכָזֶה מַרְאֵהוּ, וַיֹּאמֶר אֵלַי: בְּבוֹא יִשְׁמָעֵאל הֵנָּה וְאָמַרְתְּ אֵלָיו: כֹּה אָמַר הָאִישׁ הַזָּקֵן: הַיָּתֵד שֶׁשַּׂמְתָּ פֹּה בָּאֹהֶל טוֹבָה מְאֹד; אַל תָּסִרְנָה מִן הָאֹהֶל." וַיְכַל אַבְרָהָם לְצַוּוֹת אֶת הָאִשָּׁה וַיִּרְכַּב וַיֵּלֶךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים. וַיָּבוֹא יִשְׁמָעֵאל אֶל אָהֳלוֹ, וַתֵּצֵא אִשְׁתּוֹ לְקָרָאתוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב, וַתֹּאמֶר אֵלָיו: "בָּא הֵנָּה אִישׁ אֶחָד זָקֵן מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְיִשְׁאַל עָלֶיךָ וְאַיִן,

20. ע"פ הרד"ל שם

21. לקט אמרי קודש מרבי יהושע מבעלזא זי"ע

• וְהוּא שֹׁכֵן בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא •

אַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה מַכְנִיס אוֹרְחִים גָּדוֹל, וְהַרְבֵּה אֲנָשִׁים אָכְלוּ וְשָׁתוּ אֶצְלוֹ, גַּם נִמְרוֹד [21]הִגִּיעַ פַּעַם בְּדַרְכּוֹ אֵצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְאָכַל וְשָׁתָה חֹדֶשׁ יָמִים, אַךְ כְּשֶׁרָצָה לִלֶכֶת דָּרַשׁ מִמֶּנּוּ אַבְרָהָם שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ, אָמַר נִמְרוֹד לְאַבְרָהָם; הֲלֹא שָׁמַעְתִּי שֶׁאַתָּה מַאֲכִיל וּמַשְׁקֶה בְּחִנָּם לְכֻלָּם, וְלָמָּה אֲנִי גָּרוּעַ מִכֻּלָּם? עָנָה אַבְרָהָם; אֱמֶת הוּא שֶׁאֲנִי מַכְנִיס אוֹרְחִים, אֲבָל רַק לַאֲנָשִׁים, וְלֹא לֶאֱלִיל, וְאַתָּה אוֹמֵר שֶׁאַתָּה אֵל, עַל כֵּן צָרִיךְ אַתָּה לְשַׁלֵּם! שָׁאַל נִמְרוֹד כַּמָּה אֲנִי צָרִיךְ לְשַׁלֵּם? הוֹצִיא אַבְרָהָם הַפִּנְקָס שֶׁהָיָה רָשׁוּם שָׁם כַּמָּה הוֹצִיא עַל כָּל אוֹרְחָיו בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנִים, וְאֶת הַחֶשְׁבּוֹן הַזֶּה דָּרַשׁ מִנִּמְרוֹד שֶׁיְּשַׁלֵּם, וְהוֹסִיף אַבְרָהָם וְהִסְבִּיר, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהָאוֹרְחִים נִפְטָרִים מִמֶּנִּי, הֵם מְבָרְכִים אוֹתִי שֶׁהָאֵל יְשַׁלֵּם לִי כְּפֹלִים מִמָּה שֶׁנָּתַתִּי לָהֶם, וְכֵיוָן שֶׁלְּדִבְרֵיךְ אַתָּה אֵל צָרִיךְ אַתָּה לְקַיֵּם אֶת מָה שֶׁהֵם בֵּרְכוּנִי, אָמְנָם אָמַר אַבְרָהָם; יָכוֹל אַתָּה לְהַפְטֵר בְּלֹא תַּשְׁלוּם, אִם תַּחְתֹּם לִי שְׁאִינְךָ אֵל, נִמְרוֹד מָצָא אֶת עַצְמוֹ בְּמִצּוּקָה, וּבְלִית בְּרֵרָה נָתַן לוֹ נִמְרוֹד כְּתָב חָתוּם בִּכְתַב יָדוֹ, שֶׁהוּא רַק בָּשָׂר וָדָם וְלֹא אֵל! אַבְרָהָם אָבִינוּ קָפַץ עַל הַמְּצִיאָה, עָמַד וְהִכְרִיז בְּכָל הַמְּדִינָה שֶׁנִּמְרוֹד בְּעַצְמוֹ הוֹדָה לוֹ שֶׁאֵינוֹ אֵל, וְהַכְּתָב מוֹכִיחַ, וַיְהִי הַדָּבָר לְחֶרְפָּה גְּדוֹלָה לִנְמְרוֹד, אֲבָל לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מְאוּמָה לְאַבְרָהָם.

• וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו •

אַךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה מִלְחָמָה בֵּין הַמְּלָכִים, וּבֵין הַמְּלָכִים שֶׁנִּלְחֲמוּ הָיָה נִמְרוֹד שֶׁשְּׁמוֹ אַמְרָפֶל שֶׁהָיָה מֶלֶךְ שִׁנְעָר, לָקַח בַּשְּׁבִי אֶת לוֹט בֶּן אָחִיו שֶׁל אַבְרָהָם, וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְסַבֵּב עִמּוֹ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת, וּלְאַלְצוֹ לְהַכְחִישׁ אֶת מָה שֶׁאַבְרָהָם הִכְרִיז, כִּי הֲרֵי קִלְסְתֵּר פָּנֶיהֶם שֶׁל לוֹט וְשֶׁל אַבְרָהָם הָיָה דּוֹמֶה, וְהָיָה

בְּדַעְתּוֹ לוֹמַר שֶׁהִנֵּה אַבְרָהָם בְּיָדוֹ וְהוּא כֵּן מוֹדֶה בֶּאֱלֹהוּתוֹ, וּלְהַכְרִיחוֹ שֶׁיַּגִּיד שֶׁהַכָּתָב שֶׁפִּרְסֵם בִּזְמַנּוֹ הוּא מְזֻיָּף, וְלָכֵן רָצָה אַבְרָהָם לְהַצִּיל אֶת לוֹט, וְהָלַךְ בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ לְהַלְחֵם כְּדֵי לְקַדֵּשׁ אֶת שֵׁם ה'.

• וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ •

אַבְרָהָם אָבִינוּ הֵכִין עַצְמוֹ לְמִלְחָמָה, לְהַצִּיל אֶת קְרוֹבוֹ לוֹט שֶׁנִּשְׁבָּה, וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ בִּמְרִיבָה, קָרָאוֹ אָחִיו, כִּי אַבְרָהָם הָיָה תָּמִיד מַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, וְעָשָׂה זֶה גַּם כֵּן בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִשְׁמְחוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ בְּרִיבָם,[22] וְאַחַר שֶׁסִּדֵּר מַעֲרְכוֹתָיו לַמִּלְחָמָה, הִכְרִיז וְאָמַר; מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא מֵחֵטְא שֶׁבְּיָדוֹ, יָשׁוּב לְבֵיתוֹ, וְכָלָם שָׁבוּ, וְלֹא נִשְׁאַר עִמּוֹ רַק אֱלִיעֶזֶר, כִּי כֻּלָּם הָלְכוּ לָהֶם, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר, וַיָּרֶק, הֵרִיקָן בְּדְבָרִים אֶחָד אֶחָד, וְנִשְׁאַר אֱלִיעֶזֶר שֶׁעוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּא שי"ח, וַהֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ נָתַן לוֹ לְבַדּוֹ כֹּחַ וּגְבוּרָה, וַיַּכֵּם וַיִּרְדְּפֵם, וְנִצַּח לְכָל הַמְּלָכִים, בְּשָׁעָה שֶׁהֵם הָיוּ בָּאִים מִנִּצּוּחַ מְלָכִים אֲחֵרִים שֶׁנִּתְוַסֵּף לָהֶם כֹּחַ וּגְבוּרָה, וְנַעֲשָׂה לוֹ נֵס שֶׁהָפַךְ לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶעָפָר לְחֶרֶב וְהַקַּשׁ לְקֶשֶׁת וְחִצִּים, וְהִשִּׁיב כָּל הַשְּׁבִי וְהַמִּלְקוֹחַ.

וּבְרָצוֹת ה' דְּרָכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִם אִתּוֹ, כִּי מַלְכֵּי צְדֶק שֶׁהוּא שֵׁם בֶּן נֹחַ, שֶׁהָרַג אַבְרָהָם אֶת בְּנוֹ מֶלֶךְ עֵילָם, כַּכָּתוּב; בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְגוֹ', הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּכַעַס עָלָיו, וְעִם כָּל זֶה יָצָא לִקְרָאתוֹ בְּשִׂמְחָה, וְהוֹצִיא לֶחֶם וְיַיִן וּבֵרְכָהוּ לְאֵל עֶלְיוֹן. וְאָמַר; בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר מִגֵּן צָרֶיךָ בְּיָדֶךָ וְגוֹ'. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁלֹּא עָשָׂה טוֹב בָּזֶה שֶׁהִקְדִּים בִּבְרָכָתוֹ אֶת אַבְרָהָם, וּבַעֲבוּר זֶה שֶׁהִקְדִּים שֵׁם בֶּן נֹחַ בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְבִרְכַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִבֵּד שֵׁם בֶּן נֹחַ אֶת הַכְּהֻנָּה שֶׁהוּא עַצְמוֹ הָיָה כֹּהֵן, וְלֹא נִתַּן הַכְּהֻנָּה לְזַרְעוֹ בִּזְכוּתוֹ, אֶלָּא נִתְּנָה לְאַבְרָהָם שֶׁהָיָה גַּם מִזַּרְעוֹ שֶׁל שֵׁם, מֵחֲמַת זְכוּת עַצְמוֹ, וְלֹא מִזְּכוּתוֹ אָבוֹת.

• אַל תִּירָא אַבְרָם •

אַחַר הַמִּלְחָמָה הַגְּדוֹלָה בָּהּ נִצַּח אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת הַמְּלָכִים שֶׁזּוּ הָיְתָה מִלְחָמָה עֲנָקִית, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חָז"ל שֶׁהֵם בָּאוּ עַל אַבְרָהָם בְּאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף אִישׁ בְּנֵי מְלָכִים יוֹשְׁבִים בְּקִרְוֹנוֹת שֶׁל זָהָב, וּבִשְׁמוֹנִים אֶלֶף גִּבּוֹרִים לְבוּשֵׁי שִׁרְיוֹן וּבְשִׁשִּׁים אֶלֶף אֲחוּזֵי חֶרֶב רָצִים לְפָנָיו וְהַשְּׁאָר פָּרָשִׁים, וְאֶת כֻּלָּם הוּא נִצַּח בְּנִסִּי נִסִּים, זֶה גָּרַם לְאַבְרָהָם לַחֲשֹׁב וְלַחְשֹׁשׁ מִי יוֹדֵעַ שֶׁמָּא קִבַּלְתִּי שָׂכָר עַל כָּל צְדָקוֹתַי, וְאֵין לִי חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, וּמִי יוֹדֵעַ אוּלַי קְרוֹבֵיהֶם שֶׁל הַהֲרוּגִים הָאֵלֶּה שֶׁנָּפְלוּ יִתְאַדּוּ וְיִצְטָרְפוּ עִם עוֹד הַרְבֵּה חַיָּלִים וְיָבוֹאוּ עָלַי, וְיִתָּכֵן שֶׁבַּמִּלְחָמָה שֶׁנִּצַּחְתִּי הָיוּ בְּיָדִי זְכוּת מִצְווֹת קַלּוֹת וּכְשֶׁיִּהְיֶה עוֹד מִלְחָמָה, לֹא יִהְיֶה לִי זְכוּיוֹת לְהִנָּצֵל, וְחָלִילָה יִתְחַלֵּל בִּי שֵׁם שָׁמַיִם.

לָכֵן בָּא אֵלָיו דְּבַר נְבוּאָה מִלִּפְנֵי ה' וְאָמַר לוֹ; אַל תִּירָא אַבְרָם אַף עַל פִּי שֶׁהֵם מִתְאַסְּפִים וּבָאִים עָלֶיךָ לְגִיוֹנוֹת הַרְבֵּה אֲנִי אָגֵן עָלֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא וּשְׂכָרְךָ מְתֻקָּן לְךָ לָעוֹלָם הַבָּא.

• נַחוּם אִישׁ גַּם זוֹ •

פַּעַם אַחַת רָצוּ הַיְּהוּדִים לִשְׁלֹחַ דּוֹרוֹן לְבֵית הַקֵּיסָר כְּדֵי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינָיו, שֶׁיְּבַטֵּל גְּזֵרָה רָעָה שֶׁגָּזַר עֲלֵיהֶם, אָמְרוּ מִי יֵלֵךְ לְהָבִיא אֶת הַדּוֹרוֹן, שֶׁיֵּלֵךְ נַחוּם אִישׁ גַּם זוֹ שֶׁהוּא מְלֻמָּד בְּנִסִּים, שָׁלְחוּ בְּיָדָיו אַרְגָּז מָלֵא בַּאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, בְּדַרְכּוֹ לֵן בְּאֵיזוֹ אַכְסַנְיָה, בַּלַּיְלָה קָמוּ אוֹתָם הַבַּעֲלֵי הַבַּיִת וְלִקְחוּ אֶת אַרְגָּז הַמָּלֵא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, הוֹרִיקוּ אוֹתוֹ וּמִלְאוּהוּ עָפָר, לְמָחָר רָאָה אֶת הָאַרְגָּז מָלֵא עָפָר, אָמַר גַּם זוּ לְטוֹבָה, וּבְכָל זֹאת הָלַךְ לְבֵית הַקֵּיסָר, וְנָתַן לוֹ אֶת הָאַרְגָּז, פָּתַח הַקֵּיסָר אֶת הָאַרְגָּז מְצָאוֹ שֶׁהִנּוֹ מָלֵא עָפָר, רָצָה הַמֶּלֶךְ לְהָרֹג אֶת נַחוּם, וְאֶת כָּל הַיְּהוּדִים, אָמַר הַקֵּיסָר כָּךְ צוֹחֲקִים עָלַי הַיְּהוּדִים?! עָנָה נַחוּם וְאָמַר גַּם זוֹ לְטוֹבָה, בָּא אֵלָיהוּ הַנָּבִיא זָכוּר לְטוֹב נִדְמָה לָהֶם כְּאֶחָד הַשָּׂרִים וְאָמַר לְקֵיסָר אוּלַי הוּא עָפָר שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁאַבְרָהָם הוּא אֲבִי הָאָמָּה הַיְּהוּדִית, כְּשֶׁהָיָה זוֹרֵק עָפָר עַל הָאוֹיְבִים הָיָה נֶהְפָּךְ לַחֲרָבוֹת וְחִצִּים, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן הָיָה לְקֵיסָר מְדִינָה שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ לִכְבֹּשׁ אוֹתָהּ, בָּדְקוּ מֵהֶעָפָר וְאָז נֶהְפָּךְ עַל שׁוֹנְאֵי הַקֵּיסָר הֶעָפָר לַחֲרָבוֹת וּלְחִצִּים, אָז הִכְנִיס הַקֵּיסָר אֶת נַחוּם אִישׁ גַּמְזוּ לְבֵית גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ וּמִלְאוּ אֶת הָאַרְגָּז בַּאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת וּשְׁלָחוּהוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹל כְּשֶׁחָזַר נַחוּם אִישׁ גַּמְזוּ חָזַר לְאוֹתוֹ דִּירָה שֶׁלָּן בָּהּ בְּהָלוֹךְ שְׁאָלוּהוּ בַּעֲלֵי הָאַכְסַנְיָה מָה הֵבֵיא לְבֵית הַקֵּיסָר שֶׁשִּׁלְחוּהוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹל כְּשֶׁבָּאתָ? עָנָה נַחוּם אִישׁ גַּמְזוּ; מָה שֶׁלִּקַּחְתִּי מִכָּאן הֵבֵאתִי לְשָׁם, לְבֵית הַקֵּיסָר! שָׁמְעוּ הָאַנָּשִׁים הַלְלוּ וְסָתְרוּ אֶת הַבַּיִת, וְהֵבִיאוּ לְקֵיסָר אֶת עֲפַר הַבַּיִת בְּכַמּוּיוֹת גְּדוֹלוֹת, פִּי כַּמָּה וְכַמָּה מִמָּה שֶׁהֵבִיא נַחוּם אִישׁ גַּמְזוּ, וְאָמְרוּ לְקֵיסָר שֶׁזֶּה הֶעָפָר שֶׁהֵבִיא לְךָ נַחוּם אִישׁ גַּמְזוּ, זֶהוּ הֶעָפָר שֶׁלָּנוּ, בְּדָקוּהוּ וּמָצְאוּ שֶׁזֶּה לֹא עוֹשֶׂה שׁוּם דָּבָר, וְהָרַג הַקֵּיסָר אֶת אוֹתָם הַבַּעֲלֵי בָּתִּים הַגַּנָּבִים.

22. דרשות ר"י אבן שועיב

ניתן להשיג בטל': 053-314-1925
ובמייל: wa052052@gmailc om

עיצוב ועימוד: בהירות
b65271000@gmailcom